«Արեգակ»
ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՓԲԸ

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններ
2023թ. դեկտեմբերի 31-ին
ավարտված տարվա համար

Բովանդակություն

Անկախ աուդիտորական եզրակացություն 3
Ծահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին համախմբված հաշվետվություն..... 6
Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն..... 7
Դրամական հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվություն..... 8
Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին համախմբված հաշվետվություն..... 9
Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ 10

«Քեյ-Փի-Էմ-Ջի Արմենիա» ՍՊԸ
Հայաստանի Հանրապետություն, Երևան 0010
Վ. Սարգսյան փ. 26/1
«Էրեբունի Պլազա» բիզնես-կենտրոն, 8-րդ հարկ
Հեռախոս + 374 (10) 595 999
Կայք www.kpmg.am

Անկախ աուդիտորական եզրակացություն

«Արեգակ» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՓԲԸ-ի բաժնետիրոջը

Կարծիք

Մենք աուդիտի ենք ենթարկել «Արեգակ» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՓԲԸ-ի և վերջինիս դուստր կազմակերպության (Կազմակերպություն) համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները, որոնք ներառում են ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունը՝ առ 31 դեկտեմբերի 2023թ., այդ ամսաթվին ավարտված տարվա շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի, սեփական կապիտալում փոփոխությունների և դրամական հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվությունները, ինչպես նաև համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրությունները, որոնք ներառում են հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության էական մասերը և այլ բացատրական տեղեկատվություն:

Մեր կարծիքով, կից համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները բոլոր էական առումներով ճշմարիտ են ներկայացնում Կազմակերպության համախմբված ֆինանսական վիճակը 2023թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ, ինչպես նաև այդ ամսաթվին ավարտված տարվա համախմբված ֆինանսական արդյունքները և համախմբված դրամական հոսքերը՝ Հաշվապահական հաշվառման միջազգային ստանդարտների խորհրդի կողմից հրապարակված ՖՀՄՍ ֆինանսական հաշվետվությունների ստանդարտների (ՖՀՄՍ ֆինանսական հաշվետվությունների ստանդարտներ) համաձայն:

Կարծիքի հիմք

Մենք աուդիտն իրականացրել ենք Աուդիտի միջազգային ստանդարտներին (ԱՄՍ) համապատասխան: Այդ ստանդարտներից բխող մեր պատասխանատվությունը լրացուցիչ ներկայացված է մեր եզրակացության *«Աուդիտորի պատասխանատվությունը համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համար»* բաժնում: Մենք անկախ ենք Կազմակերպությունից՝ համաձայն Հաշվապահների էթիկայի միջազգային ստանդարտների խորհրդի կողմից հրապարակած Պրոֆեսիոնալ հաշվապահների էթիկայի միջազգային կանոնագրքի (ներառյալ՝ Անկախության միջազգային ստանդարտները) (*ՀԷՄՄԽ կանոնագիրք)* և Հայաստանի Հանրապետությունում համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի նկատմամբ կիրառելի էթիկայի պահանջների, և կատարել ենք էթիկային վերաբերող մեր այլ պարտականություններն այս պահանջներին և ՀԷՄՄԽ կանոնագրքին համապատասխան: Մենք գտնում ենք, որ ձեռք ենք բերել բավարար համապատասխան աուդիտորական ապացույցներ՝ մեր կարծիքն արտահայտելու համար:

«Քեյ-Փի-Էմ-Ջի Արմենիա» ՍՊԸ, Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության համաձայն գրանցված ընկերություն և մասնակիցների երաշխավորություններով սահմանափակված մասնավոր անգլիական ընկերությանը՝ «KPMG International Limited»-ին անդամակցող «Քեյ-Փի-Էմ-Ջի» անկախ ընկերությունների համաշխարհային կազմակերպության անդամ

Ղեկավարության և կառավարման օղակներում գտնվող անձանց պատասխանատվությունը համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների համար

Ղեկավարությունը պատասխանատու է ՖՀՄՍ ֆինանսական հաշվետվությունների ստանդարտների համաձայն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման և ճշմարիտ ներկայացման, և այնպիսի ներքին հսկողության համար, որն ըստ ղեկավարության անհրաժեշտ է խարդախության կամ սխալի հետևանքով էական խեղաթյուրումներից զերծ համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստումն ապահովելու համար:

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս ղեկավարությունը պատասխանատու է Կազմակերպության անընդհատ գործելու կարողության գնահատման համար՝ անհրաժեշտության դեպքում բացահայտելով անընդհատությանը վերաբերող հարցերը, ինչպես նաև հաշվապահական հաշվառման անընդհատության հիմունքը կիրառելու համար, եթե առկա չէ ղեկավարության՝ Կազմակերպությունը լուծարելու կամ գործունեությունը դադարեցնելու մտադրություն, կամ չկա դրանից խուսափելու իրատեսական այլընտրանք:

Կառավարման օղակներում գտնվող անձիք պատասխանատու են Կազմակերպության ֆինանսական հաշվետվողականության գործընթացի վերահսկման համար:

Աուդիտորի պատասխանատվությունը համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների համար

Մեր նպատակն է ձեռք բերել ողջամիտ հավաստիացում առ այն, որ համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններն, ամբողջությամբ վերցված, զերծ են էական խեղաթյուրումներից, անկախ դրանց խարդախության կամ սխալի հետևանքով առաջացման հանգամանքից և ներկայացնել մեր կարծիքը ներառող աուդիտորական եզրակացություն: Ողջամիտ հավաստիացումը բարձր մակարդակի հավաստիացում է, սակայն այն չի երաշխավորում, որ ԱՄՍ-ներին համապատասխան իրականացված աուդիտի ընթացքում միշտ կհայտնաբերվի էական խեղաթյուրումը՝ վերջինիս առկայության դեպքում: Խեղաթյուրումները կարող են առաջանալ խարդախության կամ սխալի արդյունքում և համարվում են էական, երբ խելամտորեն կարող է ակնկալվել, որ դրանք, առանձին կամ միասին վերցրած, կազդեն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների օգտագործողների՝ այդ համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հիման վրա կայացվող տնտեսական որոշումների վրա:

ԱՄՍ-ների համաձայն իրականացվող աուդիտի ողջ ընթացքում կիրառում ենք մասնագիտական դատողություն և պահպանում մասնագիտական կասկածամտություն: Ի լրումն՝

- հատկորոշում և գնահատում ենք խարդախության կամ սխալի հետևանքով համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների էական խեղաթյուրման ռիսկերը, նախագծում և իրականացնում ենք աուդիտորական ընթացակարգեր այդ ռիսկերին արձագանքելու համար և ձեռք ենք բերում աուդիտորական ապացույցներ, որոնք բավարար համապատասխան հիմք են հանդիսանում մեր կարծիքի համար: Խարդախության հետևանքով առաջացած էական խեղաթյուրումը չհայտնաբերելու ռիսկն ավելի մեծ է, քան սխալի հետևանքով էական խեղաթյուրումը չհայտնաբերելու ռիսկը, քանի որ խարդախությունը կարող է ներառել հանցավոր համաձայնություն, զեղծարարություն, միտումնավոր բացթողումներ, սխալ ներկայացումներ կամ ներքին հսկողության համակարգի շրջանցում:

- պատկերացում ենք կազմում աուդիտին վերաբերող ներքին հսկողության մասին՝ տվյալ հանգամանքներին համապատասխան աուդիտորական ընթացակարգեր նախագծելու, և ոչ թե Կազմակերպության ներքին հսկողության արդյունավետության վերաբերյալ կարծիք արտահայտելու համար:

- գնահատում ենք կիրառվող հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության տեղին լինելը և ղեկավարության կողմից կատարած հաշվապահական հաշվառման գնահատումների և կից բացահայտումների խելամտությունը:

- եզրահանգում ենք ղեկավարության կողմից հաշվապահական հաշվառման անընդհատության հիմունքի կիրառման տեղին լինելու վերաբերյալ և, հիմնվելով ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա՝ գնահատում ենք, արդյոք առկա է էական անորոշություն դեպքերի կամ հանգամանքները հետ կապված, որոնք կարող են նշանակալի կասկած հարուցել Կազմակերպության անընդհատ գործելու կարողության վերաբերյալ: Եթե մենք եզրահանգում ենք, որ առկա է էական անորոշություն, մեզանից պահանջվում է մեր աուդիտորական եզրակացությունում ուշադրություն հրավիրել համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների համապատասխան բացահայտումներին, կամ, եթե այդ բացահայտումները բավարար չեն, ձևափոխել մեր կարծիքը: Մեր եզրահանգումները հիմնված են մինչև մեր աուդիտորական եզրակացության ամսաթիվը ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա: Այնուամենայնիվ, ապագա դեպքերը կամ հանգամանքները կարող են հանգեցնել Կազմակերպության կողմից անընդհատության հիմունքով գործունեության իրականացման դադարեցմանը:

- գնահատում ենք համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների ընդհանուր ներկայացումը, կառուցվածքը և բովանդակությունը, ներառյալ բացահայտումները և գնահատում ենք, արդյոք համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները ներկայացնում են իրենց հիմքում ընկած գործառնություններն ու իրադարձություններն այնպիսի ձևով, որը թույլ է տալիս ապահովել ճշմարիտ ներկայացում:

- ձեռք ենք բերում բավարար համապատասխան աուդիտորական ապացույցներ Կազմակերպության կազմի մեջ մտնող կազմակերպություններին կամ գործունեությանը վերաբերող ֆինանսական տեղեկատվության հետ կապված համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վերաբերյալ կարծիք արտահայտելու համար: Մենք պատասխանատու ենք խմբի աուդիտի ղեկավարման, վերահսկողության և իրականացման համար: Մենք շարունակում ենք ամբողջական պատասխանատվություն կրել մեր աուդիտորական եզրակացության համար

Ի թիվս այլ հարցերի, մենք տեղեկացնում ենք կառավարման օղակներում գտնվող անձանց աուդիտի պլանավորված շրջանակի և ժամկետների, աուդիտի ընթացքում հայտնաբերված նշանակալի հարցերի, ներառյալ՝ ներքին հսկողությանը վերաբերող նշանակալի թերությունների մասին:

Այս անկախ աուդիտորական եզրակացության ներկայացման հիմք հանդիսացող աուդիտի իրականացման համար պատասխանատու գործընկերն է՝

Լուսինե Սարդարյան
Աուդիտի առաջադրանքի համ[illegible]
պատասխանատու գործընկեր

Իրինա Գևորգյան
[illegible]եկավար գործընկեր
«Քեյ Փի-Էմ-Ջի Արմենիա» ՍՊԸ-ի տնօրեն

«Քեյ-Փի-Էմ-Ջի Արմենիա» ՍՊԸ
28 հունիսի 2024թ.

	Ծնթգ.	2023թ. հազ. դրամ	2022թ. հազ. դրամ
Տոկոսային եկամուտ՝ հաշվարկված արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով	5	7,673,103	5,709,729
Տոկոսային ծախս	5	(568,145)	(261,957)
Զուտ տոկոսային եկամուտ		**7,104,958**	**5,447,772**
Միջնորդավճարների և այլ վճարների տեսքով ծախս		(6,982)	(5,558)
Միջնորդավճարների և այլ վճարների տեսքով զուտ ծախս		**(6,982)**	**(5,558)**
Զուտ օգուտ/(կորուստ) փոխարժեքային տարբերություններից		2,890	(5,232)
Զուտ այլ գործառնական եկամուտ	6	179,629	17,779
Գործառնական եկամուտ		**7,280,495**	**5,454,761**
Արժեզրկումից կորուստների զուտ հակադարձում	7	74,404	45,887
Անձնակազմի գծով ծախսեր	8	(2,291,870)	(1,261,880)
Այլ ընդհանուր վարչական ծախսեր	9	(1,274,160)	(766,957)
Շահույթ մինչև շահութահարկով հարկումը		**3,788,869**	**3,471,811**
Շահութահարկի գծով ծախս	10	(734,137)	(627,218)
Տարվա շահույթ և ընդամենը համապարփակ ֆինանսական արդյունք		**3,054,732**	**2,844,593**

6-ից 69-րդ էջերում ներկայացված համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները հաստատվել են ղեկավարության կողմից 2024թ. հունիսի 28-ին և ստորագրվել են վերջինիս անունից:

Մարիամ Եսայան
Գործադիր տնօրեն

«ԱՐԵԳԱԿ»
«AREGAK»
02581899

Արմինե Աղաջանյան
Ֆինանսական տնօրեն

	Ծնթգ.	2023թ. հազ. դրամ	2022թ. հազ. դրամ
ԱԿՏԻՎՆԵՐ			
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	11	1,387,739	848,893
Բանկերում և այլ ֆինանսական կազմակերպություններում տեղաբաշխված միջոցներ	12	2,139,337	2,293,640
Հաճախորդներին տրված վարկեր	13	27,422,790	20,362,250
Ամորտիզացված արժեքով չափվող ներդրումային արժեթղթեր	14	1,415,510	3,162,486
Գուդվիլ	15	27,788	-
Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ	16	380,919	418,675
Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ	17	372,321	318,256
Այլ ակտիվներ	18	218,552	2,489,360
Ընդամենը ակտիվներ		**33,364,956**	**29,893,560**
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ			
Վարկեր և փոխառություններ	19	3,090,041	2,504,918
Ընթացիկ հարկային պարտավորություն		760,710	651,858
Վճարվելիք շահաբաժիններ	21	711,148	650,000
Հետաձգված հարկային պարտավորություններ	10	83,833	143,956
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	17	421,518	375,521
Այլ պարտավորություններ	20	699,594	312,779
Ընդամենը պարտավորություններ		**5,766,844**	**4,639,032**
ՍԵՓԱԿԱՆ ԿԱՊԻՏԱԼ			
Բաժնետիրական կապիտալ	21	3,445,000	3,445,000
Չբաշխված շահույթ		24,153,112	21,809,528
Ընդամենը սեփական կապիտալ		**27,598,112**	**25,254,528**
Ընդամենը պարտավորություններ և սեփական կապիտալ		**33,364,956**	**29,893,560**

	Ծնթգ.	2023թ. հազ. դրամ	2022թ. հազ. դրամ
ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՀՈՍՔԵՐ ԳՈՐԾԱՌՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԻՑ			
Ստացված տոկոսներ		7,567,929	5,189,843
Վճարված տոկոսներ		(699,033)	(264,294)
Վճարված միջնորդավճարներ և այլ վճարներ		(6,982)	(5,558)
Զուտ արտահոսք արտարժույթով գործառնությունների գծով		947	(1,108)
Այլ ստացված/(վճարված) եկամուտ/(ծախսեր)		100,222	(74,314)
Անձնակազմի գծով ծախսեր		(2,286,117)	(1,195,042)
Այլ ընդհանուր վարչական ծախսերի վճարումներ		(923,650)	(562,477)
Գործառնական ակտիվների (աճ)/նվազում			
Բանկերում և այլ ֆինանսական կազմակերպություններում տեղաբաշխված միջոցներ		(18,905)	2,249,000
Հաճախորդներին տրված վարկեր		339,170	(854,516)
Այլ ակտիվներ		58,058	(62,200)
Գործառնական պարտավորությունների աճ/(նվազում)			
Այլ պարտավորություններ		(37,848)	12,470
Գործառնական գործունեությունից ստացված զուտ դրամական միջոցներ՝ մինչև շահութահարկը		**4,093,791**	**4,431,804**
(Վճարված)/ստացված շահութահարկ		(743,290)	75,148
Գործառնական գործունեությունից ստացված դրամական հոսքեր		**3,350,501**	**4,506,952**
ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՀՈՍՔԵՐ ՆԵՐԴՐՈՒՄԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԻՑ			
Դուստր կազմակերպության ձեռքբերման համար փոխանցված հատուցում	15	-	(2,295,000)
Բիզնեսի միավորման արդյունքում ձեռք բերված դրամական միջոցներ	15	597,387	-
Ներդրումային արժեթղթերի ձեռքբերում		(292,099)	(2,215,001)
Մուտքեր ներդրումային արժեթղթերի մարումից		2,977,702	1,592,914
Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների ձեռքբերում		(30,310)	(100,308)
Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների վաճառք		37,246	13,652
Ներդրումային գործունեությունից ստացված/ներդրումային գործունեության համար (օգտագործված) դրամական հոսքեր		**3,289,926**	**(3,003,743)**
ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՀՈՍՔԵՐ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՄԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԻՑ			
Մուտքեր փոխառություններից		650,000	-
Վարկերի և փոխառությունների մարում		(5,895,883)	(397,993)
Վարձակալության գծով պարտավորությունների վճարում		(194,385)	(84,008)
Վճարված շահաբաժիններ		(650,000)	(500,000)
Ֆինանսավորման գործունեության համար օգտագործված դրամական հոսքեր		**(6,090,268)**	**(982,001)**
Դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների զուտ աճ		**550,159**	**521,208**
Փոխանակման փոխարժեքի փոփոխության ազդեցությունը դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների վրա		(15,070)	(4,811)
Ակնկալվող պարտքային կորուստների փոփոխությունների ազդեցությունը դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների վրա		3,757	(4,926)
Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները տարեսկզբի դրությամբ		848,893	337,422
Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները տարեվերջի դրությամբ	11	**1,387,739**	**848,893**

Դրամական հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվությունը պետք է դիտարկվի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների բաղկացուցիչ մասը կազմող ծանոթագրությունների հետ մեկտեղ:

հազ. դրամ	**Բաժնետիրական կապիտալ**	**Չբաշխված շահույթ**	**Ընդամենը**
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2022թ.	3,445,000	20,114,935	23,559,935
Ընդամենը համապարփակ ֆինանսական արդյունք			
Տարվա շահույթ տարվա համար	-	2,844,593	2,844,593
Տարվա ընդամենը համապարփակ ֆինանսական արդյունք	**-**	**2,844,593**	**2,844,593**
Գործառնություններ սեփականատերերի հետ՝ գրանցված ուղղակիորեն սեփական կապիտալում			
Հայտարարված շահաբաժիններ	-	(1,150,000)	(1,150,000)
Ընդամենը գործառնություններ սեփականատերերի հետ	**-**	**(1,150,000)**	**(1,150,000)**
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2022թ.	**3,445,000**	**21,809,528**	**25,254,528**
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2023թ.	3,445,000	21,809,528	25,254,528
Ընդամենը համապարփակ ֆինանսական արդյունք			
Տարվա շահույթ տարվա համար	-	3,054,732	3,054,732
Տարվա ընդամենը համապարփակ ֆինանսական արդյունք	**-**	**3,054,732**	**3,054,732**
Գործառնություններ սեփականատերերի հետ՝ գրանցված ուղղակիորեն սեփական կապիտալում			
Հայտարարված շահաբաժիններ	-	(711,148)	(711,148)
Ընդամենը գործառնություններ սեփականատերերի հետ	**-**	**(711,148)**	**(711,148)**
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2023թ.	**3,445,000**	**24,153,112**	**27,598,112**

1 Ընդհանուր տեղեկատվություն

(ա) Կառուցվածքը և հիմնական գործունեությունը

«Արեգակ» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՓԲԸ-ն (Կազմակերպություն) հիմնադրվել է Հայաստանի Հանրապետությունում որպես փակ բաժնետիրական ընկերություն 2006թ-ին: Կազմակերպության հիմնական գործունեությունը միկրոֆինանսավորման, անհատական բիզնես վարկերի և սպառողական վարկերի տրամադրումն է: Կազմակերպության գործունեությունը կարգավորվում է ՀՀ կենտրոնական բանկի (ՀՀ ԿԲ) կողմից: Կազմակերպությունն ունի վարկային կազմակերպության լիցենզիա:

Կազմակերպության իրավաբանական հասցեն է Հայաստանի Հանրապետություն, Երևան 0010, Ամիրյան փ. 4/6, տարածք 152:

Կազմակերպությունն իր գործունեությունն իրականացնում է 37 մասնաճյուղերի (2022թ-ին՝ 25 մասնաճյուղ) և 7 ներկայացուցչությունների (2022թ-ին՝ 9 ներկայացուցչություն) միջոցով: 2023թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Կազմակերպության բոլոր ակտիվները և պարտավորությունները գտնվում են Հայաստանի Հանրապետությունում (2022թ-ին ակտիվների և պարտավորությունների գերակշռող մասը գտնվում էր Հայաստանի Հանրապետությունում):

2023թ. հունվարին Կազմակերպությունը ձեռք է բերել «ՍԵՖ Ինտերնեյշնլ» ՈւՎԿ ՍՊԸ-ի բաժնետոմսերի 100%-ը (Ծանոթագրություն 15): Դուստր կազմակերպությունը միաձուլվել է Ընկերության հետ 2023թ. սեպտեմբերին:

Կազմակերպության սեփականատերը «ԱՄՔՈՐ Հայաստան» հիմնադրամն է: Վերջնական հսկող կողմը «ԱՄՔՈՐ Հայաստան» հիմնադրամի Հոգաբարձուների խորհուրդն է՝ Ռոլանդ Ֆերնանդեսի նախագահությամբ:

Կապակցված կողմերի հետ գործարքների վերաբերյալ տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 26-ում:

(բ) Հայաստանի գործարար միջավայրը

Կազմակերպությունն իր գործունեությունն իրականացնում է Հայաստանում: Ուստի, Կազմակերպության գործունեության վրա ազդեցություն են ունենում Հայաստանի տնտեսությունը և ֆինանսական շուկան, որին բնորոշ են զարգացող շուկայի հատկանիշներ: Իրավական, հարկային և օրենսդրական համակարգերը շարունակում են զարգանալ, սակայն կարող են ունենալ տարբեր մեկնաբանություններ և ենթակա են հաճախակի փոփոխությունների, ինչը, այլ իրավական և ֆինանսական խոչընդոտների հետ մեկտեղ, լրացուցիչ բարդություններ է ստեղծում Հայաստանում գործող կազմակերպությունների համար:

2020թ. սեպտեմբերին Լեռնային Ղարաբաղում բռնկվեց զինված հակամարտություն, որին հաջորդեց հրադադարի մասին համաձայնագիրը Լեռնային Ղարաբաղի վիճելի տարածքների շուրջ: Չնայած հրադադարի մասին համաձայնագրի, Հայաստանի և Ադրբեջանի զինված ուժերը ներքաշվել էին սահմանային բախման մեջ, ինչն իր հերթին մեծացրել էր անորոշությունը գործարար միջավայրում: 2023թ. սեպտեմբերին Ադրբեջանի ռազմական ուժերը սկսեցին նոր ռազմական գործողություն, որի հետևանքով Լեռնային Ղարաբաղի բնակչությունը ստիպված էր լքել իր բնակավայրը և տեղափոխվել Հայաստան՝ Ադրբեջանին թողնելով հսկողությունը տարածքի նկատմամբ:

2022թ. փետրվարին Ռուսաստանի Դաշնության և Ուկրաինայի միջև բռնկված ռազմական հակամարտության պատճառով մի շարք երկրներ պատժամիջոցներ սահմանեցին Ռուսաստանի Դաշնության դեմ: Հակամարտությունն ազդեցություն ունի ոչ միայն երկու երկրների տնտեսական գործունեության, այլև՝ համաշխարհային տնտեսության վրա: Պատժամիջոցների արդյունքում աշխարհի շատ երկրներում հումքային և պարենային ապրանքների գներն աճել են, խախտվել են ռեսուրսների մատակարարման հաստատված կապերը, դիտվում է գնաճի ազդեցություն գների վրա, և վերլուծաբանները կանխատեսում են նաև տնտեսական հետևանքներ համաշխարհային արդյունաբերության համար:

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններն արտացոլում են Կազմակերպության գործունեության և ֆինանսական վիճակի վրա Հայաստանի գործարար միջավայրի ազդեցության ղեկավարության գնահատականը: Ապագա գործարար միջավայրը կարող է տարբերվել ղեկավարության գնահատականից:

2 Պատրաստման հիմունքներ

(ա) Համապատասխանության հավաստում

Ներկայացված համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են Հաշվապահական հաշվառման միջազգային ստանդարտների խորհրդի կողմից հրապարակված ՖՀՄՍ ֆինանսական հաշվետվությունների ստանդարտների (ՖՀՄՍ ֆինանսական հաշվետվությունների ստանդարտներ) համաձայն:

(բ) Չափման հիմունքներ

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են սկզբնական արժեքի հիմունքով:

(գ) Ֆունկցիոնալ և ներկայացման արժույթ

Կազմակերպության ֆունկցիոնալ արժույթը ՀՀ դրամն է (դրամ), որը, լինելով Հայաստանի Հանրապետության ազգային արժույթը, արտացոլում է Կազմակերպության գործունեության հիմքում ընկած իրադարձությունների և հանգամանքների տնտեսական էությունը:

Դրամը նաև այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացման արժույթն է: 2023թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ՀՀ ԿԲ-ի պաշտոնական փոխարժեքներն էին համապատասխանաբար 404.79 դրամ և 393.57 դրամ 1 ԱՄՆ դոլարի համար և համապատասխանաբար 447.90 դրամ և 420.06 դրամ 1 եվրոյի համար:

Ֆինանսական տեղեկատվությունը ներկայացված է դրամով՝ հազարների ճշտությամբ:

(դ) Գնահատումների և դատողությունների օգտագործում

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները ՖՀՄՍ ֆինանսական հաշվետվությունների ստանդարտների պահանջներին համապատասխան պատրաստելու համար ղեկավարությունից պահանջվում է կատարել մի շարք դատողություններ, գնահատումներ և ենթադրություններ, որոնք ազդեցություն ունեն հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության կիրառման, ինչպես նաև ակտիվների, պարտավորությունների, եկամտի և ծախսերի ներկայացված գումարների վրա: Փաստացի արդյունքները կարող են տարբերվել այդ գնահատումներից:

Գնահատումները և հիմքում ընկած ենթադրությունները շարունակաբար վերանայվում են: Հաշվապահական հաշվառման գնահատումների վերանայումները ճանաչվում են այն ժամանակաշրջանում, որում վերանայվել են, և այն ապագա ժամանակաշրջաններում, որոնց վրա կարող են ազդեցություն ունենալ:

Դատողություններ

Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության կիրառման ընթացքում կատարված այն կարևոր դատողությունների վերաբերյալ տեղեկատվությունը, որոնք նշանակալի ազդեցություն են ունեցել համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում ճանաչված գումարների վրա, ներկայացված է հետևյալ ծանոթագրությունում.

- չափանիշների սահմանում որոշելու համար, արդյոք տեղի է ունեցել ֆինանսական ակտիվի պարտքային ռիսկի նշանակալի աճ սկզբնական ճանաչումից ի վեր, որոշելու համար ակնկալվող պարտքային կորուստների (ԱՊԿ) չափման մեջ ապագայամետ տեղեկատվությունը ներառելու մեթոդաբանությունը և ակնկալվող պարտքային կորուստների չափման համար օգտագործվող մոդելների ընտրություն – Ծանոթագրություն 22(բ):

Ենթադրություններ և գնահատման անորոշություն

Այն ենթադրությունների և գնահատման անորոշության վերաբերյալ տեղեկատվությունը, որոնց դեպքում առկա է նշանակալի ռիսկ, որ դրանք հաջորդ ֆինանսական տարվա ընթացքում կարող են հանգեցնել էական ճշգրտումների, ներկայացված է հետևյալ ծանոթագրություններում.

- ֆինանսական գործիքների արժեզրկում. ելակետային տվյալների որոշում ակնկալվող պարտքային կորուստների չափման մոդելի համար, այդ թվում՝ ապագայամետ տեղեկատվության ներառումը – Ծանոթագրություն 22(բ),
- դուստր կազմակերպության ձեռքբերում. ձեռք բերված ակտիվների և ստանձնած պարտավորությունների իրական արժեք – Ծանոթագրություն 15,
- ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների իրական արժեքի գնահատում – Ծանոթագրություն 27:

3 Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության էական մասերի փոփոխություններ

Նոր և փոփոխված ստանդարտներ և մեկնաբանություններ

Կազմակերպությունը վաղաժամ չի կիրառել հրապարակված, սակայն դեռևս ուժի մեջ չմտած նոր ստանդարտները, մեկնաբանությունները կամ փոփոխություններն այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս:

Որոշ փոփոխություններ և մեկնաբանություններ առաջին անգամ կիրառվում են 2023թ-ին, սակայն նշանակալի ազդեցություն չունեն Կազմակերպության համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների և հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության վրա:

Տեղեկատվություն հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության էական մասերի վերաբերյալ

Կազմակերպությունը կիրառում է *«Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության բացահայտումը» (ՀՀՄՍ 1-ի և ՖՀՄՍ վերաբերյալ գործնական առաջարկներ 2-ի փոփոխություններ)* 2023թ. հունվարի 1-ից: Թեև փոփոխությունները չեն հանգեցրել որևէ փոփոխության հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունում, դրանք ազդեցություն են ունեցել համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության վերաբերյալ բացահայտված տեղեկատվության վրա:

Փոփոխությունները պահանջում են բացահայտել հաշվապահական հաշվառման «էական», այլ ոչ «նշանակալի» մասերը: Փոփոխությունները ներառում են նաև ուղեցույց հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության բացահայտման հետ կապված էականության հասկացության կիրառման վերաբերյալ՝ օգնելով կազմակերպություններին տրամադրել կազմակերպությանը հատուկ հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությանը վերաբերյալ օգտակար տեղեկատվություն, որն անհրաժեշտ է օգտագործողներին ֆինանսական հաշվետվություններում ներառված այլ տեղեկատվությունը հասկանալու համար:

Ղեկավարությունը վերանայել է հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը և թարմացրել է Ծանոթագրություն 4-ում՝ «Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության էական մասեր» (2022թ-ին՝ «Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասեր») բացահայտված որոշակի տեղեկատվությունը՝ փոփոխություններին համապատասխան:

4 Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության էական մասեր

Ստորև ներկայացված հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը հետևողականորեն կիրառվել է այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում ներկայացված բոլոր ժամանակաշրջանների համար:

(ա) Արտարժույթով գործառնություններ

Արտարժույթով գործառնությունները վերահաշվարկվում ֆունկցիոնալ արժույթի գործառնության ամսաթվի փոխարժեքով:

Հաշվետու ամսաթվի դրությամբ արտարժույթով դրամային ակտիվները և պարտավորությունները վերահաշվարկվում են ֆունկցիոնալ արժույթի այդ օրվա փոխարժեքով: Դրամային հոդվածների հետ կապված արտարժույթով գործառնությունների գծով օգուտը կամ վնասն իրենից ներկայացնում է տարբերություն ժամանակաշրջանի սկզբի դրությամբ ֆունկցիոնալ արժույթով արտահայտված, ժամանակաշրջանի համար արդյունավետ տոկոսադրույքով հաշվարկված տոկոսների ու վճարումների մասով ճշգրտված ամորտիզացված արժեքի և հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ գործող փոխարժեքով վերահաշվարկված արտարժույթով արտահայտված ամորտիզացված արժեքի միջև:

Իրական արժեքով չափվող արտարժույթով ոչ դրամային ակտիվները և պարտավորությունները վերահաշվարկվում են ֆունկցիոնալ արժույթի իրական արժեքի որոշման ամսաթվի փոխարժեքով: Սկզբնական արժեքով չափվող արտարժույթով ոչ դրամային հոդվածները վերահաշվարկվում են գործառնության ամսաթվի փոխարժեքով:

Վերահաշվարկից առաջացող փոխարժեքային տարբերությունները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում:

(բ) Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքներն են կանխիկ դրամական միջոցները, ընթացիկ հաշիվների մնացորդները և բանկերում պահվող ցպահանջ ավանդները և մինչև 90 օր սկզբնական մարման ժամկետով ժամկետային ավանդները: Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները հաշվառվում են ամորտիզացված արժեքով՝ ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում:

(գ) Տոկոսներ

Արդյունավետ տոկոսադրույք

Տոկոսային եկամուտը և ծախսը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Արդյունավետ տոկոսադրույքն այն դրույքն է, որը ֆինանսական գործիքի ակնկալվող ժամկետի համար գնահատված ապագա դրամական վճարումները կամ մուտքերը զեղչում է ճիշտ մինչև՝

- ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեք կամ
- ֆինանսական պարտավորության ամորտիզացված արժեք:

Ֆինանսական գործիքների, բացառությամբ ձեռք բերված կամ սկզբնավորված պարտքային առումով արժեզրկված ակտիվների, արդյունավետ տոկոսադրույքը հաշվարկելիս Կազմակերպությունը գնահատում է ապագա դրամական հոսքերը՝ դիտարկելով ֆինանսական գործիքի բոլոր պայմանագրային պայմանները, սակայն առանց հաշվի առնելու ակնկալվող պարտքային կորուստները: Ձեռք բերված կամ սկզբնավորված պարտքային առումով արժեզրկված ֆինանսական ակտիվների համար հաշվարկվում է պարտքային ռիսկով ճշգրտված արդյունավետ տոկոսադրույք՝ կիրառելով գնահատված ապագա դրամական հոսքերը՝ ներառյալ ակնկալվող պարտքային կորուստները:

Արդյունավետ տոկոսադրույքի հաշվարկը ներառում է գործարքի գծով ծախսումները և վճարված կամ ստացված բոլոր միջնորդավճարները և գումարները, որոնք կազմում են արդյունավետ տոկոսադրույքի անբաժանելի մասը: Գործարքի գծով ծախսումները ներառում են այն լրացուցիչ ծախսումները, որոնք ուղղակիորեն վերագրելի են ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության ձեռքբերմանը կամ թողարկմանը:

Ամորտիզացված արժեք և համախառն հաշվեկշռային արժեք

Ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության ամորտիզացված արժեքն այն գումարն է, որով ֆինանսական ակտիվը կամ ֆինանսական պարտավորությունը չափվում է սկզբնական ճանաչման պահին՝ հանած մայր գումարի վճարումները, գումարած կամ հանած արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով հաշվարկված սկզբնական և մարման ենթակա գումարների միջև տարբերության կուտակային ամորտիզացիան և, ֆինանսական ակտիվների համար՝ ճշգրտված ակնկալվող պարտքային կորուստների գծով պահուստով:

Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը ֆինանսական ակտիվի ամորտիզացված արժեքն է նախքան ակնկալվող պարտքային կորուստների պահուստի գծով ճշգրտումը:

Տոկոսային եկամտի և ծախսի հաշվարկ

Ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության արդյունավետ տոկոսադրույքը հաշվարկվում է ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության սկզբնական ճանաչման պահին: Տոկոսային եկամուտը և ծախսը հաշվարկելիս արդյունավետ տոկոսադրույքը կիրառվում է ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքի նկատմամբ (եթե ակտիվը պարտքային առումով արժեզրկված չէ) կամ պարտավորության ամորտիզացված արժեքի նկատմամբ: Արդյունավետ տոկոսադրույքը վերանայվում է լողացող դրույքով գործիքների դրամական հոսքերի պարբերական վերագնահատման արդյունքում՝ շուկայական դրույքների փոփոխություններն արտացոլելու նպատակով:

Այնուամենայնիվ, սկզբնական ճանաչումից հետո պարտքային առումով արժեզրկված դարձած ֆինանսական ակտիվների համար տոկոսային եկամուտը հաշվարկվում է կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքը ֆինանսական ակտիվի ամորտիզացված արժեքի նկատմամբ: Եթե ակտիվն այլևս չի համարվում պարտքային առումով արժեզրկված, տոկոսային եկամտի հաշվարկը կրկին իրականացվում է համախառն հաշվեկշռային արժեքի նկատմամբ:

Սկզբնական ճանաչման պահին պարտքային առումով արժեզրկված ֆինանսական ակտիվների համար տոկոսային եկամուտը հաշվարկվում է կիրառելով պարտքային ռիսկով ճշգրտված արդյունավետ տոկոսադրույքն ակտիվի ամորտիզացված արժեքի նկատմամբ: Տոկոսային եկամտի հաշվարկը չի իրականացվում համախառն հաշվեկշռային արժեքի նկատմամբ, նույնիսկ եթե ակտիվի պարտքային ռիսկը նվազում է:

Տեղեկատվությունն այն մասին, թե որ դեպքերում են ֆինանսական ակտիվները համարվում պարտքային առումով արժեզրկված, ներկայացված է Ծանոթագրություն 4 (դ) (iv) կետում:

Ներկայացում

Շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին համախմբված հաշվետվությունում ներկայացված արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով հաշվարկված տոկոսային եկամուտը ներառում է ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվների գծով տոկոսները:

Շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին համախմբված հաշվետվությունում ներկայացված տոկոսային ծախսը ներառում է ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական պարտավորությունների գծով տոկոսային ծախսը:

(դ) Ֆինանսական ակտիվներ և ֆինանսական պարտավորություններ

(i) Դասակարգում

Ֆինանսական ակտիվներ

Սկզբնական ճանաչման պահին ֆինանսական ակտիվը դասակարգում է որպես ամորտիզացված արժեքով չափվող, իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով չափվող կամ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող:

Ֆինանսական ակտիվը չափվում է ամորտիզացված արժեքով, եթե այն բավարարում է ստորև ներկայացված երկու պայմանները և նախորոշված չէ որպես իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող.

- ակտիվը պահվում է այնպիսի բիզնես մոդելի շրջանակում, որի նպատակն է պահել ակտիվը պայմանագրային դրամական հոսքեր հավաքելու համար և
- ֆինանսական ակտիվի պայմանագրային պայմանները որոշակի ամսաթվերին առաջացնում են դրամական հոսքեր, որոնք միայն մայր գումարի և չմարված մայր գումարի գծով հաշվարկված տոկոսների վճարումներ են:

Պարտքային գործիքը չափվում է իրական արժեքով այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով, եթե այն բավարարում է ստորև ներկայացված երկու պայմանները և նախորոշված չէ որպես իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող.

- ակտիվը պահվում է այնպիսի բիզնես մոդելի շրջանակում, որի նպատակն իրագործվում է թե՛ պայմանագրային դրամական հոսքերը հավաքելու և թե՛ ֆինանսական ակտիվները վաճառելու միջոցով և
- ֆինանսական ակտիվի պայմանագրային պայմանները որոշակի ամսաթվերին առաջացնում են դրամական հոսքեր, որոնք միայն մայր գումարի և չմարված մայր գումարի գծով հաշվարկված տոկոսների վճարումներ են:

Մյուս բոլոր ֆինանսական ակտիվները դասակարգվում են որպես իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող:

Բացի այդ, սկզբնական ճանաչման պահին Կազմակերպությունը կարող է անշրջելիորեն նախորոշել ֆինանսական ակտիվը, որն այլապես բավարարում է ամորտիզացված արժեքով կամ իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով չափվելու պահանջները, որպես իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող, եթե դա կվերացնի կամ էականորեն կնվազեցնի հաշվառման անհամապատասխանությունը, որը հակառակ դեպքում կառաջանար:

Կազմակերպությունն իր ֆինանսական ակտիվները դասակարգում է որպես ամորտիզացված արժեքով չափվող:

Գնահատում, արդյոք պայմանագրային դրամական հոսքերը միայն մայր գումարի և տոկոսների վճարումներ են

Այս գնահատման նպատակների համար «մայր գումարը» սահմանվում է որպես ֆինանսական ակտիվի իրական արժեքը սկզբնական ճանաչման պահին: «Տոկոսը» սահմանվում է որպես փողի ժամանակային արժեքի և որոշակի ժամանակահատվածում չմարված մայր գումարի հետ կապված պարտքային ռիսկի և փոխատվության հետ առնչվող այլ հիմնական ռիսկերի ու ծախսերի (օրինակ՝ իրացվելիության ռիսկի և վարչական ծախսերի) համար հատուցում և ներառում է շահույթի մարժան:

Գնահատելու համար, արդյոք պայմանագրային դրամական հոսքերը միայն մայր գումարի և տոկոսների վճարումներ են, Կազմակերպությունը դիտարկում է գործիքի պայմանագրային պայմանները: Այս դիտարկումը ներառում է այն գնահատումը, արդյոք ֆինանսական ակտիվը պարունակում է այնպիսի պայմանագրային պայման, որը կարող է այնպես փոխել պայմանագրային դրամական հոսքերի ժամկետները կամ գումարը, որ ֆինանսական ակտիվը չբավարարի այս պայմանը:

Գնահատումն իրականացնելիս Կազմակերպությունը դիտարկում է հետևյալը.

- պայմանական դեպքերը, որոնք կարող են փոխել դրամական հոսքերի գումարը և ժամկետները,
- լծակավորման հատկանիշը,
- վաղաժամ մարման և ժամկետի երկարաձգման պայմանները,
- պայմանները, որոնք սահմանափակում են Կազմակերպության պահանջը որոշակի ակտիվներից առաջացող դրամական հոսքերով (օրինակ՝ առանց ռեգրեսի իրավունքի ակտիվների գծով պայմանավորվածությունների), և
- հատկանիշները, որոնք փոփոխում են փողի ժամանակային արժեքի համար հատուցումը, օրինակ՝ տոկոսադրույքների պարբերաբար վերասահմանումը:

Ֆինանսական պարտավորություններ

Կազմակերպությունն իր ֆինանսական պարտավորությունները դասում է ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական պարտավորությունների դասին:

Վերադասակարգում

Ֆինանսական պարտավորությունները չեն վերադասակարգվում սկզբնական ճանաչումից հետո:

(ii) Ապաճանաչում

Ֆինանսական ակտիվներ

Կազմակերպությունն ապաճանաչում է ֆինանսական ակտիվն այն դեպքում, երբ ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները կորցնում են իրենց ուժը, կամ երբ փոխանցում է դրամական հոսքեր ստանալու իրավունքներն այնպիսի գործարքում, որում փոխանցվում են ֆինանսական ակտիվի սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, կամ որում Կազմակերպությունը ոչ փոխանցում, ոչ էլ պահպանում է սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն և հատույցները և չի պահպանում ֆինանսական ակտիվի նկատմամբ հսկողությունը:

Ֆինանսական ակտիվն ապաճանաչելիս ակտիվի հաշվեկշռային արժեքի (կամ ապաճանաչված մասի վրա բաշխված հաշվեկշռային արժեքի) և (i) ստացված հատուցման (ներառյալ ձեռք բերված որևէ նոր ակտիվ՝ հանած ստանձնած որևէ նոր պարտավորություն) և (ii) այլ համապարփակ արդյունքում ճանաչված կուտակային օգուտի կամ կորստի գումարի տարբերությունը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

Ապաճանաչման պահանջները բավարարող փոխանցված ֆինանսական ակտիվներում Կազմակերպության կողմից ստեղծված կամ պահպանված մասնակցությունը ճանաչվում է որպես առանձին ակտիվ կամ պարտավորություն:

Գործարքներում, որոնցում Կազմակերպությունը ոչ պահպանում է, ոչ էլ փոխանցում է ֆինանսական ակտիվի սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, և պահպանում է ակտիվի նկատմամբ հսկողությունը, Կազմակերպությունը շարունակում է ճանաչել ֆինանսական ակտիվն այդ ֆինանսական ակտիվում իր շարունակվող ներգրավվածության չափով, որն այն չափն է, որով Կազմակերպությունը ենթարկվում է փոխանցված ակտիվի արժեքի փոփոխությունների ազդեցությանը:

Ֆինանսական պարտավորություններ

Կազմակերպությունն ապաճանաչում է ֆինանսական պարտավորությունն այն դեպքում, երբ իր պայմանագրային պարտականությունները կատարվում են, կամ չեղյալ են համարվում, կամ ուժը կորցնում են:

(iii) Արժեզրկում

Կազմակերպությունը ճանաչում է կորստի պահուստ ակնկալվող պարտքային կորուստների գծով պարտքային գործիքներ հանդիսացող և շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չչափվող ֆինանսական ակտիվների համար:

Կազմակերպությունը կորստի պահուստը չափում է ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորստներին հավասար գումարով, բացառությամբ այլ ֆինանսական գործիքների, որոնց գծով պարտքային ռիսկը նշանակալիորեն չի աճել սկզբնական ճանաչումից ի վեր, որոնց համար վնասի գծով պահուստը չափվում է 12-ամսյա ակնկալվող պարտքային կորստներին հավասար գումարով:

12-ամսյա ակնկալվող պարտքային կորուստներն իրենցից ներկայացնում են ակնկալվող պարտքային կորուստների այն մասը, որոնք առաջանում են ֆինանսական գործիքի գծով հաշվետու ամսաթվից հետո 12 ամսում հնարավոր պարտազանցման դեպքերից: Ֆինանսական գործիքները, որոնց գծով ճանաչվում են 12-ամսյա ակնկալվող պարտքային կորուստներ, դիտարկվում են որպես 1-ին փուլի ֆինանսական գործիքներ:

Ամբողջ ժամկետում պարտքային կորուստներն իրենցից ներկայացնում են այն ակնկալվող պարտքային կորուստներ, որոնք առաջանում են բոլոր հնարավոր պարտազանցման դեպքերից ֆինանսական գործիքի ակնկալվող ժամկետի ընթացքում: Ֆինանսական գործիքները, որոնց գծով ճանաչվում են ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստներ, դիտարկվում են որպես 2-րդ փուլի ֆինանսական գործիքներ (եթե պարտքային ռիսկը նշանակալիորեն աճել է սկզբնական ճանաչումից ի վեր, բայց ֆինանսական գործիքները պարտքային առումով արժեզրկված չեն) և 3-րդ փուլի ֆինանսական գործիքներ (եթե ֆինանսական գործիքները պարտքային առումով արժեզրկված են):

Ակնկալվող պարտքային կորստների չափում

Ակնկալվող պարտքային կորուստները պարտքային կորուստների հավանականությամբ կշռված գնահատականն են և չափվում է հետևյալ կերպ.

- *ֆինանսական ակտիվներ, որոնք պարտքային առումով արժեզրկված չեն հաշվետու ամսաթվի դրությամբ*՝ որպես բոլոր դրամական պակասորդների ներկա արժեք (դրամական պակասորդը պայմանագրին համապատասխան Կազմակերպությանը հասանելիք դրամական հոսքերի և Կազմակերպության կողմից ակնկալվող ստացվելիք դրամական հոսքերի միջև տարբերությունն է),
- *ֆինանսական ակտիվներ, որոնք պարտքային առումով արժեզրկված են հաշվետու ամսաթվի դրությամբ*՝ որպես համախառն հաշվեկշռային արժեքի և գնահատված ապագա դրամական հոսքերի ներկա արժեքի տարբերություն,
- *չօգտագործված փոխատվության հանձնառություններ*՝ որպես հետևյալ նշվածների միջև տարբերության ներկա արժեք՝ պայմանագրային դրամական հոսքերի, որոնք ենթակա են վճարման Կազմակերպությանը, եթե օգտագործվում է փոխառությունը ստանալու իրավունքը, և այն դրամական հոսքերի, որոնք Կազմակերպությունն ակնկալում է ստանալ:

Վերանայված պայմաններով ֆինանսական ակտիվներ

Եթե ֆինանսական ակտիվի պայմանները վերաբանակցվում են կամ փոփոխվում են կամ գոյություն ունեցող ֆինանսական ակտիվը փոխարինվում է նորով փոխառուի ֆինանսական դժվարությունների պատճառով, գնահատվում է ֆինանսական ակտիվն ապաճանաչելու անհրաժեշտությունը (տես Ծանոթագրություն 4 (ե) (ii)), և ակնկալվող պարտքային կորուստները չափվում են հետևյալ կերպ.

- Եթե ակնկալվող վերանայումը չի հանգեցնում գոյություն ունեցող ակտիվի ապաճանաչմանը, ապա փոփոխված ֆինանսական ակտիվից ակնկալվող դրամական հոսքերը ներառվում են գոյություն ունեցող ակտիվի գծով դրամական պակասուրդի հաշվարկում:
- Եթե ակնկալվող վերանայումը հանգեցնում է գոյություն ունեցող ֆինանսական ակտիվի ապաճանաչմանը, ապա նոր ակտիվի ակնկալվող իրական արժեքը դիտարկվում է որպես գոյություն ունեցող ֆինանսական ակտիվից առաջացող վերջնական դրամական հոսքեր՝ վերջինիս ապաճանաչման ժամանակ: Այս գումարը ներառվում է գոյություն ունեցող ակտիվի գծով դրամական պակասուրդի հաշվարկում, որը զեղչվում է ապաճանաչման ակնկալվող ամսաթվից մինչև հաշվետու ամսաթիվը՝ կիրառելով գոյություն ունեցող ֆինանսական ակտիվի սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքը:

Պարտքային առումով արժեզրկված ֆինանսական ակտիվներ

Յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ Կազմակերպությունը գնահատում է ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվները պարտքային առումով արժեզրկված լինելու տեսանկյունից: Ֆինանսական ակտիվը պարտքային առումով արժեզրկված է, եթե տեղի են ունցել մեկ կամ ավելի դեպքեր, որոնք բացասական ազդեցություն ունեն այդ ֆինանսական ակտիվի գնահատված ապագա դրամական հոսքերի վրա:

Ֆինանսական ակտիվի պարտքային առումով արժեզրկված լինելու ապացույցներից են հետևյալ դեպքերի վերաբերյալ դիտելի տվյալները.

- փոխառուի կամ թողարկողի նշանակալի ֆինանսական դժվարությունները,
- պայմանագրի խախտումը, ինչպիսին է պարտազանցումը կամ ժամկետանց դառնալը,
- Կազմակերպության կողմից վարկի կամ փոխատվության պայմանների այնպիսի վերանայումը, որը Կազմակերպությունն այլ հանգամանքներում չէր դիտարկի,
- հավանականությունը, որ փոխառուն կսնկանա կամ այլ կերպ ֆինանսապես կվերակազմակերպվի,
- արժեթղթի համար գործող շուկայի վերացումը ֆինանսական դժվարությունների պատճառով:

Վարկը, որի պայմանները վերաբանակցվել են փոխառուի վիճակի վատթարացման պատճառով, սովորաբար համարվում է պարտքային առումով արժեզրկված, եթե գոյություն չունի ապացույց, որ պայմանագրային դրամական հոսքերը չստանալու ռիսկը նշանակալիորեն նվազել է և չկան արժեզրկման այլ հայտանիշներ: Բացի այդ, պարտքային առումով արժեզրկված են համարվում ավելի քան 90 օր ժամկետանց վարկերը:

Ձեռք բերված կամ սկզբնավորված պարտքային առումով արժեզրկված ֆինանսական ակտիվներ

Ձեռք բերված կամ սկզբնավորված պարտքային առումով արժեզրկված ֆինանսական ակտիվները սկզբնական ճանաչման պահին պարտքային առումով արժեզրկված ակտիվներն են, մասնավորապես.

- Կազմակերպության կողմից թողարկված նոր ֆինանսական ակտիվներ պարտքային առումով արժեզրկված ակտիվի վերանայման շրջանակում (պարտքային առումով արժեզրկված ակտիվի փոխարինում պարտքային ռիսկի նմանատիպ մակարդակով մեկ այլ ակտիվով),
- ակտիվ, որն առաջացել է պայմանագրի պայմանների նշանակալի փոփոխության արդյունքում ֆինանսական ակտիվի ապաճանաչման հետևանքով՝ պարտքային առումով արժեզրկված ֆինանսական ակտիվների վերանայման շրջանակում,
- ձեռք բերված պարտքային առումով արժեզրկված ֆինանսական ակտիվներ,
- վարկերի տրամադրում «պարտազանցում» ներքին վարկանիշով վառկառուներին:

Ձեռք բերված կամ սկզբնավորված պարտքային առումով արժեզրկված ֆինանսական ակտիվների գծով չի ձևավորվում արժեզրկման գծով պահուստ սկզբնական ճանաչման պահին: Փոխարենը, ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստների գումարը ներառվում է արդյունավետ տոկոսադրույքի հաշվարկում:

Ձեռք բերված կամ սկզբնավորված պարտքային առումով արժեզրկված ֆինանսական ակտիվների արդյունավետ տոկոսադրույքի հաշվարկի համար օգտագործվում են ակնկալվող դրամական հոսքերը՝ հաշվի առնելով է ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստների նախնական գնահատված գումարը: Ակտիվի պայմանագրային դրամական միջոցների գնահատված արժեքը նվազեցվում է իր գործողության ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստների գումարով: Արդյունավետ տոկոսադրույքը ճշգրտվում է պարտքային ռիսկի մասով:

Ձեռք բերված կամ սկզբնավորված պարտքային առումով արժեզրկված ֆինանսական ակտիվների (սովորաբար սկզբնավորված ակտիվների) սկզբնական ճանաչման ժամանակ վարկերի իրական արժեքը որոշվում է դրամական ներհոսքերի և/կամ գրավի պարտադրված վաճառքի արդյունքում ակնկալվող դրամական հոսքերի հիման վրա:

Ձեռք բերված կամ սկզբնավորված պարտքային առումով արժեզրկված ֆինանսական ակտիվների գծով ակնկալվող պարտքային կորուստների հետագա գնահատումը միշտ իրականացվում է ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստների գումարով: Այդ ակտիվների գծով ակնկալվող պարտքային կորուստներն իրենցից ներկայացնում են ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստների փոփոխություններն ակտիվի սկզբնական ճանաչումից ի վեր: Ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստներում դրական փոփոխություններն արտացոլող գումարը ճանաչվում է որպես արժեզրկումից օգուտ, նույնիսկ եթե այդ փոփոխությունների գումարը գերազանցում է նախկինում շահույթում կամ վնասում որպես արժեզրկումից կորուստ ճանաչված գումարը:

Ձեռք բերված կամ սկզբնավորված պարտքային առումով արժեզրկված ֆինանսական ակտիվների գծով տոկոսները հաշվեգրվում են ամորտիզացված արժեքի գծով՝ ակտիվի սկզբնական ճանաչման պահին որոշված պարտքային ռիսկով ճշգրտված արդյունավետ տոկոսադրույքով:

Ակնկալվող պարտքային կորուստների գծով պահուստի ներկայացումը ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված **հաշվետվությունում**

Ակնկալվող պարտքային կորուստների գծով կորստի պահուստը ներկայացվում է ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում հետևյալ կերպ.

- *ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվներ*՝ որպես նվազեցում ակտիվների համախառն հաշվեկշռային արժեքից,
- *փոխառվության հանձնառություններ*՝ սովորաբար որպես պահուստ,
- *երբ ֆինանսական գործիքը ներառում է թե՛ օգտագործված և թե՛ չօգտագործված բաղադրիչ, և Կազմակերպությունը չի կարող նույնականացնել փոխառվության հանձնառության բաղադրիչի գծով ակնկալվող պարտքային կորուստներն օգտագործված բաղադրիչի գծով ակնկալվող պարտքային կորուստներից առանձին*՝ Կազմակերպությունը ներկայացնում է ընդհանուր կորստի պահուստ երկու բաղադրիչների համար: Ընդհանուր գումարը ներկայացվում է որպես նվազեցում օգտագործված բաղադրիչի համախառն հաշվեկշռային արժեքից: Կորստի պահուստի ավելցուկն օգտագործված բաղադրիչի համախառն հաշվեկշռային արժեքի նկատմամբ ներկայացվում է որպես պահուստ:

Դուրսգրումներ

Վարկերը և պարտքային արժեթղթերը դուրս են գրվում (ամբողջությամբ կամ մասնակիորեն), երբ գոյություն չունի ամբողջությամբ վերցրած ֆինանսական ակտիվը կամ դրա մի մասը վերականգնելու ողջամիտ ակնկալիք: Դուրսգրումը սովորաբար իրականացվում է այն դեպքում, երբ Կազմակերպությունը որոշում է, որ փոխառուն չունի այնպիսի ակտիվներ կամ եկամտի աղբյուրներ, որոնցից կարող է ստանալ բավարար դրամական հոսքեր դուրսգրման ենթակա գումարները մարելու համար: Այս գնահատումն իրականացվում է առանձին յուրաքանչյուր ակտիվի համար:

Նախկինում դուրսգրված գումարների փոխհատուցումը ներառվում է «ֆինանսական գործիքների արժեզրկումից կորուստներ» հոդվածում՝ շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին համախմբված հաշվետվությունում:

Դուրսգրված ֆինանսական ակտիվների գծով կարող են դեռևս կիրառվել հարկադիր միջոցներ՝ վճարման ենթակա գումարների վերադարձման Կազմակերպության ընթացակարգերի հետ համապատասխանություն ապահովելու համար:

(ե) Հաճախորդներին տրված վարկեր

Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում «հաճախորդներին տրված վարկեր» հոդվածը ներառում է ամորտիզացված արժեքով չափվող հաճախորդներին տրված վարկերը (տես Ծանոթագրություն 4 (դ) (i)), որոնք սկզբնապես չափվում են իրական արժեքով՝ գումարած գործարքի գծով լրացուցիչ ուղղակի ծախսումները, իսկ հետագայում՝ ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը:

(զ) Հիմնական միջոցներ

(i) Սեփական ակտիվներ

Հիմնական միջոցների միավորները հաշվառվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված մաշվածությունը և արժեզրկումից կորուստները:

Երբ հիմնական միջոցի միավորը բաղկացած է օգտակար ծառայության տարբեր ժամկետներ ունեցող նշանակալի մասերից, այդ մասերը հաշվառվում են որպես հիմնական միջոցների առանձին միավորներ:

(ii) Մաշվածություն

Մաշվածությունը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում գծային մեթոդով առանձին ակտիվների օգտակար ծառայության ընթացքում: Մաշվածության հաշվարկը սկսվում է հիմնական միջոցի ձեռքբերման ամսաթվից, իսկ սեփական ուժերով կառուցված ակտիվների դեպքում՝ վերջիններիս կառուցումն ավարտելու և շահագործման հանձնելու պահից: Օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետները հետևյալն են.

– Շենքեր	20-30 տարի
– Փոխադրամիջոցներ	5-10 տարի
– Կապի սարքավորումներ և համակարգիչներ	3-10 տարի
– Գրասենյակային սարքավորումներ և գույք	5-10 տարի
– Այլ	5-20 տարի

(է) Ոչ նյութական ակտիվներ

Կազմակերպության կողմից ձեռք բերված ոչ նյութական ակտիվները հաշվառվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված ամորտիզացիան և արժեզրկումից կորուստները:

Ամորտիզացիան ճանաչվում է շահույթում կան վնասում գծային մեթոդով ոչ նյութական ակտիվների օգտակար ծառայության ընթացքում: Ոչ նյութական ակտիվների օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետը կազմում է 10 տարի:

(ը) Գուդվիլ

Դուստր կազմակերպության ձեռքբերման արդյունքում առաջացող գուդվիլը չափվում է սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված արժեզրկումից կորուստները: Գուդվիլի արժեզրկումից կորուստը չի հակադարձվում:

(թ) Բաժնետիրական կապիտալ

(i) Սովորական բաժնետոմսեր

Սովորական բաժնետոմսերը դասակարգվում են որպես սեփական կապիտալ: Սովորական բաժնետոմսերի և բաժնետոմսերի օպցիոնների թողարկմանն ուղղակիորեն վերագրելի լրացուցիչ ծախսումները ճանաչվում են որպես սեփական կապիտալի նվազեցում՝ առանց հարկերի:

(ii) Շահաբաժիններ

Շահաբաժիններ հայտարարելու և վճարելու Կազմակերպության կարողությունը կարգավորվում է Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կանոնակարգերով:

Սովորական բաժնետոմսերի գծով շահաբաժիններն արտացոլվում են որպես չբաշխված շահույթի բաշխում այն ժամանակաշրջանում, երբ հայտարարվում են:

(ժ) Հարկում

Շահութահարկը բաղկացած է ընթացիկ և հետաձգված հարկերից: Շահութահարկը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում, բացառությամբ այն մասի, որը վերաբերում է ուղղակիորեն սեփական կապիտալում ճանաչված միավորների, որի դեպքում շահութահարկը ճանաչվում է այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում կամ սեփական կապիտալում:

(i) Ընթացիկ հարկ

Ընթացիկ հարկը հարկի այն գումարն է, որն ակնկալվում է վճարել կամ ստանալ տարվա հարկվող եկամտի կամ վնասի գծով՝ կիրառելով այն դրույքները, որոնք ուժի մեջ են եղել կամ ըստ էության ուժի մեջ են եղել հաշվետու ամսաթվի դրությամբ, և ներառում է նախորդ տարիների համար վճարման ենթակա հարկի գծով ճշգրտումները:

(ii) Հետաձգված հարկ

Հետաձգված հարկը ճանաչվում է համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում արտացոլվելու նպատակով որոշվող ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքների և հարկային նպատակների համար օգտագործվող գումարների միջև ժամանակավոր տարբերությունների գծով: Հետաձգված հարկ չի ճանաչվում այն ժամանակավոր տարբերությունների գծով, որոնք առաջանում են ակտիվների կամ պարտավորությունների սկզբնական ճանաչման ժամանակ բիզնեսի միավորում չհանդիսացող գործարքի արդյունքում, որն ազդեցություն չունի ոչ հաշվապահական և ոչ հարկվող շահույթի կամ վնասի վրա:

Հետաձգված հարկային ակտիվներ ճանաչվում են չօգտագործված հարկային վնասների, չօգտագործված հարկային զեղչերի և նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունների գծով այն չափով, որով հավանական է, որ Կազմակերպությունն ապագայում կունենա հարկվող շահույթ, որի դիմաց դրանք կարող են օգտագործվել: Ապագա հարկվող շահույթը որոշվում է հարկվող ժամանակավոր տարբերությունների մարումից առաջացող գումարի հիման վրա: Եթե հարկվող ժամանակավոր տարբերությունների գումարը բավարար չէ հետաձգված հարկային ակտիվն ամբողջությամբ ճանաչելու համար, դիտարկվում է գոյություն ունեցող ժամանակավոր տարբերությունների մարումներով ճշգրտված ապագա հարկվող շահույթը, որը որոշվում է Կազմակերպության գործարար ծրագրերի հիման վրա: Հետաձգված հարկային ակտիվները վերանայվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ և նվազեցվում են այն չափով, որով այլևս հավանական չէ, որ համապատասխան հարկային օգուտը կիրացվի: Այս նվազեցումները վերականգնվում են, եթե մեծանում է ապագա հարկվող շահույթ ստանալու հավանականությունը:

Չճանաչված հետաձգված հարկային ակտիվները վերագնահատվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ և ճանաչվում են այն չափով, որով հավանական է, որ Կազմակերպությունն ապագայում կունենա հարկվող շահույթ, որի դիմաց կարող է դրանք օգտագործվել:

Հետաձգված հարկը չափվում է օգտագործելով հարկի այն դրույքները, որոնք ակնկալվում է, որ կկիրառվեն ժամանակավոր տարբերությունների նկատմամբ վերջիններս հակադարձելիս՝ հիմք ընդունելով այն օրենքները, որոնք ուժի մեջ են եղել կամ ըստ էության ուժի մեջ են եղել հաշվետու ամսաթվի դրությամբ:

Հետաձգված հարկի չափումն արտացոլում է այն հարկային հետևանքները, որոնք կառաջանան կախված այն եղանակից, որով Կազմակերպություն հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում ակնկալում է փոխհատուցել կամ մարել իր ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքները:

Հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները հաշվանցվում են, եթե Կազմակերպությունն ունի ընթացիկ հարկային ակտիվները և պարտավորությունները հաշվանցելու իրագործելի իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք և հետաձգված հարկային ակտիվներն ու հետաձգված հարկային պարտավորությունները վերաբերում են շահութահարկին, որը գանձվում է նույն հարկային մարմնի կողմից:

(ի) Համախմբման հիմունքներ

(i) Բիզնեսի միավորումներ

Կազմակերպությունը հաշվառում է բիզնեսի միավորումը կիրառելով ձեռքբերման մեթոդը, երբ ձեռք բերված գործունեության և ակտիվների փոխկապակցված ամբողջությունը բավարարում է բիզնեսի միավորման սահմանմանը և հսկողությունը փոխանցվում է Կազմակերպությանը: Որոշելու համար, թե արդյոք գործունեության և ակտիվների փոխկապակցված կոնկրետ ամբողջությունը որակվում է որպես բիզնես, Կազմակերպությունը գնահատում է, արդյոք ձեռք բերված գործունեության և ակտիվների փոխկապակցված ամբողջությունը ներառում է նվազագույնը մուտքային գործոն և սկզբունքայնորեն նշանակալի գործընթաց և արդյոք ձեռք բերված ամբողջությունն ընդունակ է ստեղծել արդյունքներ:

Կազմակերպությունն ունի «համակենտրոնացման թեստ» իրականացնելու հնարավորություն, որը թույլ է տալիս պարզեցված կերպով գնահատել, արդյոք ձեռք բերված գործունեության և ակտիվների փոխկապակցված ամբողջությունը բիզնես չէ: Համակենտրոնացման կամընտիր թեստը համարվում է անցած, եթե ձեռք բերված համախառն ակտիվների ըստ էության ամբողջ իրական արժեքը համակենտրոնացած է մեկ որոշելի ակտիվում կամ համանման որոշելի ակտիվների խմբում:

Ձեռքբերման ժամանակ փոխանցված հատուցումը սովորաբար չափվում է իրական արժեքով, ինչպես և ձեռք բերված որոշելի զուտ ակտիվները: Առաջացած գուդվիլը ստուգվում է արժեզրկման տեսանկյունից տարեկան կտրվածքով: Գործարքի գծով ծախսումները ծախսագրվում են կատարվելու ժամանակ:

Փոխանցված հատուցումը չի ներառում գումարներ, որոնք վերաբերում են նախկինում գոյություն ունեցած հարաբերությունների կարգավորմանը: Այդ գումարները որպես կանոն ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում:

Ընդհանուր հսկողության ներքո գտնվող կազմակերպություններ կամ բիզնեսներ ընդգրկող բիզնեսի միավորումը այն բիզնեսի միավորումն է, որում միավորվող բոլոր կազմակերպություններին կամ բիզնեսներին ի վերջո հսկում է միևնույն կողմը կամ կողմերը թե՛ բիզնեսի միավորումից առաջ և թե՛ դրանից հետո, և այդ հսկողությունն անցողիկ (ժամանակավոր բնույթի) չէ:

Ընդհանուր հսկողության ներքո գտնվող կազմակերպությունների միավորման հետևանքները Կազմակերպության կողմից հաշվառվում են բաժնեմասի միավորման մեթոդով՝ պայմանով որ միավորվող ընկերությունների ակտիվներ և պարտավորությունները պետք է չափվեն միավորման ամսաթվի դրությամբ հաշվեկշռային արժեքով և փոխադարձ մնացորդները պետք է վերացվեն:

(ii) Դուստր կազմակերպություններ

Դուստր կազմակերպությունները Կազմակերպության կողմից հսկվող ընկերություններ են: Կազմակերպությունը հսկողություն ունի ընկերության նկատմամբ, եթե այդ ընկերությունում իր ներգրավվածության արդյունքում ունի փոփոխական հատույցների իրավունք կամ ռիսկին ենթարկվածություն և ընկերության նկատմամբ իր հսկողության միջոցով այդ հատույցների վրա ազդելու կարողություն: Կազմակերպությունը ներառում է դուստր կազմակերպության ֆինանսական հաշվետվություններն իր համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում դուստր կազմակերպության նկատմամբ հսկողություն ձեռք բերելու ամսաթվից մինչև իրավաբանորեն միաձուլվելու ամսաթիվը:

(iii) Համախմբման ընթացքում բացառվող գործառնություններ

Ներխմբային հաշվարկների մնացորդները և գործարքները, ինչպես նաև ներխմբային գործարքներից առաջացող ցանկացած չիրացված եկամուտները և ծախսերը բացառվում են:

(լ) Հրապարակված, սակայն դեռևս ուժի մեջ չմտած ստանդարտներ

Մի շարք նոր ստանդարտներ և ստանդարտների փոփոխություններ գործում են 2023թ. հունվարի 1-ից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար, և թույլատրվում է դրանց վաղաժամ կիրառումը: Այնուամենայնիվ, այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս Կազմակերպությունը վաղաժամ չի կիրառել նոր կամ փոփոխված ստանդարտները:

Ստորև ներկայացված նոր և փոփոխված ստանդարտներն ըստ ակնկալիքների նշանակալի ազդեցություն չեն ունենա Կազմակերպության համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

- Պարտավորությունների դասակարգում ընթացիկ և ոչ ընթացիկ դասերի և սահմանափակումներ ունեցող ոչ ընթացիկ պարտավորություններ (ՀՀՄՍ 1-ի փոփոխություններ)
- Մատակարարների ֆինանսավորման պայմանավորվածություններ (ՀՀՄՍ 7-ի և ՖՀՄՍ 7-ի փոփոխություններ)
- Վարձակալության գծով պարտավորությունը վաճառքի և հետադարձ վարձակալություն գործարքների դեպքում (ՖՀՄՍ 16-ի փոփոխություններ)
- Փոխանակման հնարավորության բացակայություն (ՀՀՄՍ 21-ի փոփոխություններ)

5 Զուտ տոկոսային եկամուտ

	2023թ. հազ. դրամ	2022թ. հազ. դրամ
Տոկոսային եկամուտ՝ հաշվարկված արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով		
Հաճախորդներին տրված վարկեր	7,287,609	5,069,208
Ամորտիզացված արժեքով չափվող ներդրումային արժեթղթեր	150,746	281,392
Ժամկետային ավանդներ	133,468	236,224
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	63,740	90,177
Ֆինանսական կազմակերպություններին տրված վարկեր	37,540	32,728
	7,673,103	**5,709,729**
Տոկոսային ծախս		
Տոկոսային ծախս վարկերի և փոխառությունների գծով	496,082	218,803
Տոկոսային ծախս վարձակալության գծով պարտավորությունների գծով	72,063	43,154
	568,145	**261,957**

6 Զուտ այլ գործառնական եկամուտ

	2023թ. հազ. դրամ	2022թ. հազ. դրամ
Եկամուտ տույժերից և տուգանքներից	132,341	106,830
Վարկերի տրամադրման վճարների գծով պահուստի փոփոխություն	(76,906)	(109,188)
Եկամուտ շահած դատական գործերից	65,858	41,433
Զուտ օգուտ/(վնաս) հիմնական միջոցների և այլ ակտիվների օտարումից	33,162	(21)
Ծախսեր տույժերի և տուգանքների գծով	(392)	(345)
Այլ	25,566	(20,930)
	179,629	**17,779**

7 Ֆինանսական գործիքների արժեզրկումից կորուստների զուտ հակադարձում

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված են 2023թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին համախմբված հաշվետվությունում գրանցված ֆինանսական գործիքների արժեզրկումից կորուստները:

	2023թ.				
հազ. դրամ	**1-ին փուլ**	**2-րդ փուլ**	**3-րդ փուլ**	**Ձեռք բերված կամ սկզբնավորված պարտքային առումով արժեզրկված**	**Ընդամենը**
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	3,757	-	-	-	3,757
Բանկերում և այլ ֆինանսական կազմակերպություններում տեղաբաշխված միջոցներ	11,997	-	-	-	11,997
Հաճախորդներին տրված վարկեր	18,849	(55,470)	314,734	(42,662)	235,451
Ներդրումային արժեթղթեր	(144,333)	-	-	-	(144,333)
Այլ ակտիվներ	(18,010)	-	-	-	(18,010)
Չօգտագործված փոխատվության հանձնառություններ	(14,458)	-	-	-	(14,458)
Ընդամենը	**(142,198)**	**(55,470)**	**314,734**	**(42,662)**	**74,404**

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված են 2022թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվությունում գրանցված ֆինանսական գործիքների արժեզրկումից կորուստները:

	2022թ.				
հազ. դրամ	**1-ին փուլ**	**2-րդ փուլ**	**3-րդ փուլ**	**Ձեռք բերված կամ սկզբնավորված պարտքային առումով արժեզրկված**	**Ընդամենը**
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	(4,926)	-	-	-	(4,926)
Բանկերում և այլ ֆինանսական կազմակերպություններում տեղաբաշխված միջոցներ	(1,304)	(5,303)	-	-	(6,607)
Հաճախորդներին տրված վարկեր	290,252	433,021	(632,448)	-	90,825
Ներդրումային արժեթղթեր	(12,035)	-	-	-	(12,035)
Այլ ակտիվներ	(21,370)	-	-	-	(21,370)
Ընդամենը	**250,617**	**427,718**	**(632,448)**	**-**	**45,887**

8 Անձնակազմի գծով ծախսեր

	2023թ. հազ. դրամ	**2022թ. հազ. դրամ**
Աշխատակիցների հատուցումներ	2,156,924	1,155,043
Այլ հատուցումներ	48,323	32,064
Առողջության ապահովագրություն	66,758	47,936
Օգուտ աշխատակիցներին շուկայականից ցածր տոկոսադրույքով տրված վարկերից	19,865	26,837
	2,291,870	**1,261,880**

9 Այլ ընդհանուր վարչական ծախսեր

	2023թ. հազ. դրամ	2022թ. հազ. դրամ
Մաշվածություն և ամորտիզացիա*	320,818	204,480
Վարկերի հավաքագրման գծով ծախսեր	176,968	111,716
Վերանորոգման և սպասարկման ծախսեր	149,374	52,227
Հարկեր՝ բացառությամբ շահութահարկի	132,094	89,051
Մասնագիտական ծառայությունների գծով ծախսեր**	130,532	51,000
Խորհրդի ծախսեր	79,812	64,500
Կապի և տեղեկատվական ծառայություններ	55,767	37,534
Անվտանգության ծառայություն	47,466	32,436
Հիմնական ծրագրային ապահովման վճար	43,826	37,038
Գործառնական վարձակալության գծով ծախսեր	36,746	34,479
Գովազդ և շուկայավարում	22,284	11,847
Գրասենյակային պիտույքներ	16,610	12,060
Գործուղման ծախսեր	7,097	5,054
Ապահովագրություն	6,876	3,507
Անձնակազմի վերապատրաստման ծախսեր	2,419	3,705
Այլ	45,471	16,323
	1,274,160	**766,957**

* 2023թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա մաշվածության և ամորտիզացիայի կազմում ներառված 191,970 հազար դրամի չափով գումարը (2022թ-ին՝ 92,055 հազար դրամ) վերաբերում է օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվների ամորտիզացիային (տես Ծանոթագրություն 17 (ա, բ)):

** 2023թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա մասնագիտական ծառայությունների կազմում ներառված է Կազմակերպության ՓՀՄՄ համաձայն պատրաստված 2023թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի արժեքը՝ 27,000 հազար դրամի չափով և այլ ոչ աուդիտորական ծառայությունների արժեքը՝ 65,403 հազար դրամի չափով, որոնք վճարվել են/ենթակա են վճարման աուդիտորական կազմակերպությանը: Նշված գումարները ներկայացված են առանց ԱԱՀ:

10 Շահութահարկի գծով ծախս

	2023թ. հազ. դրամ	2022թ. հազ. դրամ
Ընթացիկ տարվա հարկի գծով ծախս	(839,889)	(676,277)
Պակաս ներկայացված նախորդ տարում	(12,253)	-
Հետաձգված հարկային ակտիվների և պարտավորությունների փոփոխություններ՝ ժամանակավոր տարբերությունների առաջացման և հակադարձման հետևանքով	118,005	49,059
Ընդամենը շահութահարկի գծով ծախս	**(734,137)**	**(627,218)**

2023թ-ին ընթացիկ և հետաձգված հարկի համար կիրառելի դրույքաչափը կազմում է 18% (2022թ-ին՝ 18%):

Հարկի արդյունավետ դրույքաչափի համադրում դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար

	2023թ. հազ. դրամ	%	2022թ. հազ. դրամ	%
Շահույթ մինչև հարկումը	3,788,869		3,471,811	
Շահութահարկ՝ հաշվարկված հարկի կիրառելի դրույքաչափով	(681,996)	(18.0)	(624,926)	(18.0)
Պակաս ներկայացված նախորդ տարում	(12,253)	(0)	-	-
Չնվազեցվող ծախսեր	(39,888)	(1.0)	(2,292)	(0.1)
	(734,137)	**(19.0)**	**(627,218)**	**(18.1)**

(ա) Հետաձգված հարկային ակտիվներ և պարտավորություններ

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում արտացոլելու նպատակով որոշված ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքների և հարկային նպատակներով օգտագործվող գումարների միջև ժամանակավոր տարբերություններն առաջացնում են զուտ հետաձգված հարկային պարտավորություններ 2023թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2022թ. դեկտեմբերի31-ի դրությամբ:

Ստորև ներկայացված են ժամանակավոր տարբերությունների փոփոխությունները 2023թ. դեկտեմբերի 31-ին և 2022թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարիների ընթացքում:

հազ. դրամ	Մնացորդը առ 1 հունվարի 2023թ.	Շահույթում կամ վնասում ճանաչված	Բիզնեսի միավորման արդյունքում ձեռք բերված (Ծնթգ. 15)	Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2023թ.
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	(4,769)	6,513	(1,521)	223
Բանկերում և այլ ֆինանսական կազմակերպություններում տեղաբաշխված միջոցներ	1,143	(3,985)	(217)	(3,059)
Հաճախորդներին տրված վարկեր	(187,801)	129,921	(181,129)	(239,009)
Ամորտիզացված արժեքով չափվող ներդրումային արժեթղթեր	94	9,850	-	9,944
Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ	-	(7,327)	67,599	60,272
Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ	(57,287)	14,965	(24,696)	(67,018)
Այլ ակտիվներ	(224)	(7,370)	(100)	(7,694)
Վարկեր և փոխառություններ	51	(4,422)	4,206	(165)
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	65,710	(14,532)	24,696	75,874
Այլ պարտավորություններ	39,127	(5,608)	53,280	86,799
	(143,956)	**118,005**	**(57,882)**	**(83,833)**

հազ. դրամ	Մնացորդը առ 1 հունվարի 2022թ.	Շահույթում կամ վնասում ճանաչված	Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2022թ.
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	(575)	(4,194)	(4,769)
Բանկերում և այլ ֆինանսական կազմակերպություններում տեղաբաշխված միջոցներ	(4,026)	5,169	1,143
Հաճախորդներին տրված վարկեր	(371,306)	183,505	(187,801)
Ամորտիզացված արժեքով չափվող ներդրումային արժեթղթեր	(2,202)	2,296	94
Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ	(61,791)	4,504	(57,287)
Այլ ակտիվներ	(1,499)	1,275	(224)
Վարկեր և փոխառություններ	-	51	51
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	70,762	(5,052)	65,710
Այլ պարտավորություններ	45,127	(6,000)	39,127
Հաջորդ ժամանակաշրջան փոխանցված հարկային վնաս	132,495	(132,495)	-
	(193,015)	**49,059**	**(143,956)**

11 Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

	2023թ. հազ. դրամ	2022թ. հազ. դրամ
Կանխիկը դրամարկղում	**134,607**	**2,537**
Բանկային հաշիվների մնացորդներ		
– BB- վարկանիշով	208,383	333,771
– B+ վարկանիշով	59,432	89,444
– վարկանիշ չունեցող	735,120	327,977
Ընդամենը բանկային հաշիվների մնացորդներ	**1,002,935**	**751,192**
Դրամական միջոցների համարժեքներ		
Ժամկետային ավանդներ բանկերում՝ մինչ 90 օր սկզբնական մարման ժամկետով		
– վարկանիշ չունեցող	251,400	100,124
Ընդամենը ժամկետային ավանդներ բանկերում	**251,400**	**100,124**
Ընդամենը համախառն դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	**1,388,942**	**853,853**
Պարտքային կորստի պահուստ	(1,203)	(4,960)
Ընդամենը զուտ դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	**1,387,739**	**848,893**

Վարկանիշները հիմնված են «Standard & Poor's» վարկանիշային գործակալության վարկանիշների վրա: Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները ժամկետանց չեն:

Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքներն ամբողջությամբ դասված են 1-ին փուլ և չափվում են ամորտիզացված արժեքով 2023թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

Վարկանիշ չունեցող բանկային հաշիվների մնացորդները պահվում են 10 խոշոր հայկական բանկերում, և ղեկավարության գնահատմամբ այդ բանկերի վարկանիշը մոտավորապես համապատասխանում է «Standard & Poor's» վարկանիշային գործակալության B- -ից B+ վարկանիշին:

12 Բանկերում և այլ ֆինանսական կազմակերպություններում տեղաբաշխված միջոցներ

	2023թ. հազ. դրամ	2022թ. հազ. դրամ
Բանկերում տեղաբաշխված միջոցներ՝ 90 օրից ավել սկզբնական մարման ժամկետով		
Ժամկետային ավանդներ 10 խոշոր հայկական բանկերում		
– BB- վարկանիշով	853,556	300,207
– B+ վարկանիշով	450,291	308,028
– վարկանիշ չունեցող	652,355	862,495
Ընդամենը ժամկետային ավանդներ	**1,956,202**	**1,470,730**
Ֆինանսական կազմակերպություններին տրված վարկեր		
– վարկանիշ չունեցող	199,740	851,512
Ընդամենը ֆինանսական կազմակերպություններին տրված վարկեր	**199,740**	**851,512**
Ընդամենը բանկերում և այլ ֆինանսական կազմակերպություններում տեղաբաշխված համախառն միջոցներ	**2,155,942**	**2,322,242**
Պարտքային կորստի պահուստ	(16,605)	(28,602)
Ընդամենը բանկերում և այլ ֆինանսական կազմակերպություններում տեղաբաշխված զուտ միջոցներ	**2,139,337**	**2,293,640**

Վարկանիշները հիմնված են «Standard & Poor's» վարկանիշային գործակալության վարկանիշների վրա: Բանկերում և այլ ֆինանսական կազմակերպություններում տեղաբաշխված միջոցները ժամկետանց չեն:

Ֆինանսական կազմակերպություններում տեղաբաշխված բոլոր միջոցները չափվում են ամորտիզացված արժեքով 2023թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

Ղեկավարության գնահատմամբ վարկանիշ չունեցող գործիքների վարկանիշը մոտավորապես համապատասխանում է «Standard & Poor's» վարկանիշային գործակալության B- -ից B+ վարկանիշին:

Ստորև բերվող աղյուսակներում ներկայացված է տեղեկատվություն բանկերում և ֆինանսական կազմակերպություններում տեղաբաշխված միջոցների պարտքային որակի վերաբերյալ:

	31 դեկտեմբերի 2023թ.			
հազ. դրամ	**1-ին փուլ 12-ամսյա ԱՊԿ**	**2-րդ փուլ Պարտքային առումով չարժեզրկված ֆինանսական գործիքի ամբողջ ժամկետում ԱՊԿ**	**3-րդ փուլ Պարտքային առումով արժեզրկված ֆինանսական գործիքի ամբողջ ժամկետում ԱՊԿ**	**Ընդամենը**
Բանկերում և ֆինանսական կազմակերպություններում տեղաբաշխված միջոցներ				
− BB- -ից BB+ վարկանիշով	853,556	-	-	853,556
− B- ից B+ վարկանիշով	450,291	-	-	450,291
− վարկանիշ չունեցող	852,095	-	-	852,095
Կորստի պահուստ	**(16,605)**	**-**	**-**	**(16,605)**
Հաշվեկշռային արժեք	**2,139,337**	**-**	**-**	**2,139,337**

	31 դեկտեմբերի 2022թ.			
հազ. դրամ	**1-ին փուլ 12-ամսյա ԱՊԿ**	**2-րդ փուլ Պարտքային առումով չարժեզրկված ֆինանսական գործիքի ամբողջ ժամկետում ԱՊԿ**	**3-րդ փուլ Պարտքային առումով արժեզրկված ֆինանսական գործիքի ամբողջ ժամկետում ԱՊԿ**	**Ընդամենը**
Բանկերում և ֆինանսական կազմակերպություններում տեղաբաշխված միջոցներ				
− BB- -ից BB+ վարկանիշով	300,207	-	-	300,207
− B- ից B+ վարկանիշով	308,028	-	-	308,028
− վարկանիշ չունեցող	1,413,013	300,994*	-	1,714,007
Կորստի պահուստ	**(17,289)**	**(11,313)**	**-**	**(28,602)**
Հաշվեկշռային արժեք	**2,003,959**	**289,681**	**-**	**2,293,640**

* Տարվա ընթացքում մարվել է 100,000 հազար դրամ և մնացորդը տեղափոխվել է 1-ին փուլ, տեղափոխված մնացորդի գծով ակնկալվող պարտքային կորուստները կազմում են 6,881 հազար դրամ 2023թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

13 Հաճախորդներին տրված վարկեր

	2023թ. հազ. դրամ	2022թ.* հազ. դրամ
Փոքր ընկերություններին և անհատ ձեռնարկատերերին տրված վարկեր		
Բիզնես վարկեր	1,233,402	1,104,048
Ընդամենը իրավաբանական անձանց տրված վարկեր	**1,233,402**	**1,104,048**
Ֆիզիկական անձանց տրված վարկեր		
Գյուղատնտեսական վարկեր	21,503,428	17,034,779
Սպառողական վարկեր	5,440,984	4,299,912
Ոսկու գրավով վարկեր	759,872	-
Անձնակազմին տրված վարկեր	294,612	471,161
Ընդամենը ֆիզիկական անձանց տրված վարկեր	**27,998,896**	**21,805,852**
Հաճախորդներին տրված համախառն վարկեր	**29,232,298**	**22,909,900**
Պարտքային կորստի պահուստ	(1,809,508)	(2,547,650)
Ընդամենը հաճախորդներին տրված վարկեր	**27,422,790**	**20,362,250**

* Դուստր կազմակերպության ձեռքբերումից հետո (Ծանոթագրություն 15) Կազմակերպությունը միավորել և վերախմբավորել է պորտֆելները՝ ելնելով միավորված պորտֆելների պարտքային ռիսկի նմանատիպ բնութագրերից: Համադրելի տեղեկատվությունը վերաներկայացվել է՝ հաշվետու տարվա խմբերի հետ համապատասխանություն ապահովելու նպատակով: Նախկինում բացահայտվել են հետևյալ խմբերը՝ բիզնես վարկեր՝ 2,512,946 հազար դրամ, սպառողական վարկեր՝ 4,299,911 հազար դրամ, միկրո էքսպերս վարկեր՝ 12,681,617 հազար դրամ, խմբային վարկեր՝ 2,944,265 հազար դրամ և անձնակազմին տրված վարկեր՝ 471,161 հազար դրամ:

Ստորև բերվող աղյուսակներում ներկայացված է հաճախորդներին տրված վարկերի համախառն գումարների սկզբնական և վերջնական մնացորդների համադրումը 2023թ. դեկտեմբերի 31-ին և 2022թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարիների համար:

հազ. դրամ	**2023թ.**				
	1-ին փուլ	**2-րդ փուլ**	**3-րդ փուլ**	**Ձեռք բերված կամ սկզբնավորված պարտքային առումով արժեզրկված**	**Ընդամենը**
Հաճախորդներին տրված վարկեր					
Մնացորդը առ 1 հունվարի	18,057,186	1,875,361	2,977,353	-	22,909,900
Բիզնեսի միավորման արդյունքում ձեռք բերված (Ծնթգ. 15)	7,784,851	-	-	315,082	8,099,933
Սկզբնավորված նոր ակտիվներ	21,909,776	-	-	-	21,909,776
Տեղափոխում 1-ին փուլ	122,680	(109,908)	(12,772)	-	-
Տեղափոխում 2-րդ փուլ	(1,423,931)	1,482,829	(58,898)	-	-
Տեղափոխում 3-րդ փուլ	(868,856)	(382,039)	1,250,895	-	-
Ամբողջությամբ մարված	(13,898,869)	(813,262)	(534,780)	(38,573)	(15,285,484)
Մասնակի մարված	(12,656,689)	(1,002,626)	(648,400)	-	(14,307,715)
Չիջված վարկեր*	-	-	(818,857)	-	(818,857)
Հաշվեգրված տոկոսներ	6,407,365	742,213	95,369	42,662	7,287,609
Օգուտ փոխարժեքային տարբերություններից	47,536	7,668	15,603	-	70,807
Ջեղչի ծախսագրում	-	-	587,343	24,629	611,972
Նախկինում դուրսգրված վարկերի վերադարձ	-	-	651,515	-	651,515
Դուրս գրված գումարներ	-	-	(1,736,463)	(160,695)	(1,897,158)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի	**25,481,049**	**1,800,236**	**1,767,908**	**183,105**	**29,232,298**

* ՀՀ կառավարության 28.12.2023թ. թիվ 2326-Ն որոշման համաձայն՝ Արցախի Հանրապետության ռեզիդենտներին տրված 1,169,796 հազար դրամ գումարով վարկերի և Արցախի Հանրապետության 364,971 հազար դրամ գումարով պետական պարտատոմսերի (Ծանոթագրություն 14) հետ կապված պահանջները զիջվել են 1,074,335 հազար դրամ գումարով թողարկված ՀՀ պետական պարտատոմսերի դիմաց:

հազ. դրամ	**2022թ.**			
	1-ին փուլ	**2-րդ փուլ**	**3-րդ փուլ**	**Ընդամենը**
Հաճախորդներին տրված վարկեր				
Մնացորդը առ 1 հունվարի	15,435,932	4,447,985	3,234,834	23,118,751
Սկզբնավորված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	14,069,990	207,150	63,631	14,340,771
Տեղափոխում 1-ին փուլ	418,008	(394,635)	(23,373)	-
Տեղափոխում 2-րդ փուլ	(788,702)	886,558	(97,856)	-
Տեղափոխում 3-րդ փուլ**	(280,583)	(1,612,016)	1,892,599	-
Ամբողջությամբ մարված	(6,033,174)	(672,877)	(860,839)	(7,566,890)
Մասնակի մարված	(8,061,887)	(1,723,697)	(858,499)	(10,644,083)
Հաշվեգրված տոկոսներ	3,297,602	736,893	1,034,713	5,069,208
Ջեղչի ծախսագրում	-	-	473,371	473,371
Նախկինում դուրսգրված վարկերի վերադարձ	-	-	324,141	324,141
Դուրս գրված գումարներ	-	-	(2,205,369)	(2,205,369)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի	**18,057,186**	**1,875,361**	**2,977,353**	**22,909,900**

** 2022թ. հունվարի 1-ի դրությամբ 2-րդ փուլի վարկերի մնացորդը ներառում էր ֆիզիկական անձանց և ընկերություններին տրված վարկերը, որոնց հետ կապված Կազմակերպության ղեկավարությունն ակնկալում էր ստանալ հատուցում Արցախի Հանրապետության կառավարությունից՝ պատերազմից տուժած շրջանների համար իրականացվող պետական աջակցության միջոցառումների շրջանակում: Այդ վարկերը դասվել էին 2-րդ փուլ 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ: 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ այդ վարկերի ընդհանուր գումարը կազմում էր 1,508,348 հազար դրամ: Այդ վարկերի համար նախատեսված արտոնյալ ժամկետը լրացել էր 2022թ. հոկտեմբերին: 2022թ-ին, արտոնյալ ժամկետի ավարտից հետո, 1,162,782 հազար դրամ գումարով վարկերը 2-րդ փուլից տեղափոխվել էին 3-րդ փուլ: 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Կազմակերպության ղեկավարության գնահատմամբ այդ վարկերը պետք է վերադարձվեին հատուցումների կամ վարկառուների կողմից ուղղակի մարումների միջոցով, սակայն 2023թ-ին այդ վարկերը զիջվեցին ՀՀ կառավարությանը:

Ստորև բերվող աղյուսակներում ներկայացված է հաճախորդներին տրված վարկերի գծով կորստի պահուստի սկզբնական և վերջնական մնացորդների համադրումը 2023թ. դեկտեմբերի 31-ին և 2022թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարիների համար:

հազ. դրամ	**2023թ.**				
	1-ին փուլ	**2-րդ փուլ**	**3-րդ փուլ**	**Ձեռք բերված կամ սկզբնավորված պարտքային առումով արժեզրկված**	**Ընդամենը**
Հաճախորդներին տրված վարկեր					
Մնացորդը առ 1 հունվարի	237,531	446,025	1,864,094	-	2,547,650
Սկզբնավորված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	122,911	-	-	-	122,911
Տեղափոխում 1-ին փուլ	34,170	(26,054)	(8,116)	-	-
Տեղափոխում 2-րդ փուլ	(13,562)	51,880	(38,318)	-	-
Տեղափոխում 3-րդ փուլ	(5,294)	(91,490)	96,784	-	-
Կորստի պահուստի զուտ վերաչափում	77,047	314,109	880,348	81,235	1,352,739
Մարված ակտիվներ	(218,807)	(258,639)	(1,195,082)*	(38,573)	(1,711,101)
Կորուստ փոխարժեքային տարբերություններից	1,295	3,563	8,089	-	12,947
Ձեղչի ծախսագրում	-	-	587,343	24,629	611,972
Նախկինում դուրսգրված վարկերի վերադարձ	-	-	651,515	-	651,515
Դուրս գրված գումարներ	-	-	(1,736,463)	(42,662)	(1,779,125)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի	**235,291**	**439,394**	**1,110,194**	**24,629**	**1,809,508**

* Գումարը ներառում է զիջված վարկերի գծով ակնկալվող պարտքային կորուստները 428,938 հազար դրամի չափով:

հազ. դրամ	**2022թ.**			
	1-ին փուլ	**2-րդ փուլ**	**3-րդ փուլ**	**Ընդամենը**
Հաճախորդներին տրված վարկեր				
Մնացորդը առ 1 հունվարի	416,300	1,422,192	2,207,840	4,046,332
Սկզբնավորված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	142,810	38,892	38,851	220,553
Տեղափոխում 1-ին փուլ	140,672	(124,247)	(16,425)	-
Տեղափոխում 2-րդ փուլ	(21,272)	88,134	(66,862)	-
Տեղափոխում 3-րդ փուլ	(7,917)	(507,033)	514,950	-
Կորստի պահուստի զուտ վերաչափում	(104,723)	279,095	1,536,957	1,711,329
Մարված ակտիվներ	(328,339)	(751,008)	(943,360)	(2,022,707)
Ձեղչի ծախսագրում	-	-	473,371	473,371
Նախկինում դուրսգրված վարկերի վերադարձ	-	-	324,141	324,141
Դուրս գրված գումարներ	-	-	(2,205,369)	(2,205,369)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի	**237,531**	**446,025**	**1,864,094**	**2,547,650**

(ա) Հաճախորդներին տրված վարկերի պարտքային որակը

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է տեղեկատվություն հաճախորդներին տրված վարկերի պարտքային որակի վերաբերյալ 2023թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

	1-ին փուլ հազ. դրամ	2-րդ փուլ հազ. դրամ	3-րդ փուլ հազ. դրամ	Ձեռք բերված կամ սկզբնավորված պարտքային առումով արժեզրկված հազ. դրամ	Ընդամենը վարկեր հազ. դրամ
Վարկեր փոքր ընկերություններին և անհատ ձեռնարկատերերին					
Բիզնես վարկեր					
– ոչ ժամկետանց	963,123	97,905	-	-	1,061,028
– մինչև 30 օր ժամկետանց	10,584	10,366	-	-	20,950
– 31-90 օր ժամկետանց	-	15,181	-	-	15,181
– 91-180 օր ժամկետանց	-	-	20,106	497	20,603
– ավելի քան 270 օր ժամկետանց	-	-	93,437	22,203	115,640
Ընդամենը համախառն բիզնես վարկեր	**973,707**	**123,452**	**113,543**	**22,700**	**1,233,402**
Ակնկալվող պարտքային կորուստների պահուստ	(14,081)	(35,681)	(82,259)	(3,053)	(135,074)
Ընդամենը զուտ բիզնես վարկեր	**959,626**	**87,771**	**31,284**	**19,647**	**1,098,328**
Վարկեր ֆիզիկական անձանց					
Գյուղատնտեսական վարկեր					
– ոչ ժամկետանց	18,816,077	910,033	-	3,571	19,729,681
– մինչև 30 օր ժամկետանց	154,959	82,356	-	402	237,717
– 31-90 օր ժամկետանց	-	219,586	-	-	219,586
– 91-180 օր ժամկետանց	-	-	306,923	267	307,190
– ավելի քան 270 օր ժամկետանց	-	-	907,313	101,941	1,009,254
Ընդամենը համախառն գյուղատնտեսական վարկեր	**18,971,036**	**1,211,975**	**1,214,236**	**106,181**	**21,503,428**
Ակնկալվող պարտքային կորուստների պահուստ	(166,527)	(289,511)	(749,438)	(14,282)	(1,219,758)
Ընդամենը զուտ գյուղատնտեսական վարկեր	**18,804,509**	**922,464**	**464,798**	**91,899**	**20,283,670**
Սպառողական վարկեր					
– ոչ ժամկետանց	4,634,129	301,640	-	363	4,936,132
– մինչև 30 օր ժամկետանց	46,311	12,210	-	-	58,521
– 31-90 օր ժամկետանց	-	72,280	-	353	72,633
– 91-180 օր ժամկետանց	-	-	114,666	-	114,666
– ավելի քան 270 օր ժամկետանց	-	-	232,206	26,826	259,032
Ընդամենը համախառն սպառողական վարկեր	**4,680,440**	**386,130**	**346,872**	**27,542**	**5,440,984**
Ակնկալվող պարտքային կորուստների պահուստ	(53,056)	(102,653)	(225,255)	(3,705)	(384,669)
Ընդամենը զուտ սպառողական վարկեր	**4,627,384**	**283,477**	**121,617**	**23,837**	**5,056,315**

	1-ին փուլ հազ. դրամ	2-րդ փուլ հազ. դրամ	3-րդ փուլ հազ. դրամ	Չեռք բերված կամ սկզբնավորված պարտքային առումով արժեզրկված հազ. դրամ	Ընդամենը վարկեր հազ. դրամ
Ոսկու գրավով վարկեր					
– ոչ ժամկետանց	582,229	35,210	-	-	617,439
– մինչև 30 օր ժամկետանց	13,890	5,419	-	-	19,309
– 31-90 օր ժամկետանց	-	16,015	-	-	16,015
– 91-180 օր ժամկետանց	-	-	30,006	-	30,006
– ավելի քան 270 օր ժամկետանց	-	-	50,421	26,682	77,103
Ընդամենը համախառն ոսկու գրավով վարկեր	**596,119**	**56,644**	**80,427**	**26,682**	**759,872**
Ակնկալվող պարտքային կորուստների պահուստ	(380)	(3,994)	(41,827)	(3,589)	(49,790)
Ընդամենը զուտ ոսկու գրավով վարկեր	**595,739**	**52,650**	**38,600**	**23,093**	**710,082**
Անձնակազմին տրված վարկեր					
– ոչ ժամկետանց	257,966	16,093	-	-	274,059
– մինչև 30 օր ժամկետանց	1,781	-	-	-	1,781
– 31-90 օր ժամկետանց	-	5,942	-	-	5,942
– ավելի քան 270 օր ժամկետանց	-	-	12,830	-	12,830
Ընդամենը համախառն անձնակազմին տրված վարկեր	**259,747**	**22,035**	**12,830**	**-**	**294,612**
Ակնկալվող պարտքային կորուստների պահուստ	(1,247)	(7,555)	(11,415)	-	(20,217)
Ընդամենը զուտ անձնակազմին տրված վարկեր	**258,500**	**14,480**	**1,415**	**-**	**274,395**
Ընդամենը համախառն վարկեր հաճախորդներին	**25,481,049**	**1,800,236**	**1,767,908**	**183,105**	**29,232,298**
Ընդամենը ակնկալվող պարտքային կորուստների պահուստ հաճախորդներին տրված վարկերի գծով	(235,291)	(439,394)	(1,110,194)	(24,629)	(1,809,508)
Ընդամենը զուտ վարկեր հաճախորդներին	**25,245,758**	**1,360,842**	**657,714**	**158,476**	**27,422,790**

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է տեղեկատվություն հաճախորդներին տրված վարկերի պարտքային որակի վերաբերյալ 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

	1-ին փուլ հազ. դրամ	2-րդ փուլ հազ. դրամ	3-րդ փուլ հազ. դրամ	Ընդամենը վարկեր հազ. դրամ
Վարկեր փոքր ընկերություններին և անհատ ձեռնարկատերերին				
Բիզնես վարկեր				
– ոչ ժամկետանց	690,919	95,137	-	786,056
– մինչև 30 օր ժամկետանց	9,551	5,090	-	14,641
– 31-90 օր ժամկետանց	-	20,003	154,252	174,255
– 91-180 օր ժամկետանց	-	-	8,940	8,940
– 181-270 օր ժամկետանց	-	-	5,166	5,166
– ավելի քան 270 օր ժամկետանց	-	-	114,990	114,990
Ընդամենը համախառն բիզնես վարկեր	**700,470**	**120,230**	**283,348**	**1,104,048**
Ակնկալվող պարտքային կորուստների պահուստ	(11,339)	(31,492)	(185,798)	(228,629)
Ընդամենը զուտ բիզնես վարկեր	**689,131**	**88,738**	**97,550**	**875,419**
Վարկեր ֆիզիկական անձանց				
Գյուղատնտեսական վարկեր				
– ոչ ժամկետանց	13,778,071	1,015,097	-	14,793,168
– մինչև 30 օր ժամկետանց	116,542	75,730	-	192,272
– 31-90 օր ժամկետանց	-	174,259	464,015	638,274
– 91-180 օր ժամկետանց	-	-	186,700	186,700
– 181-270 օր ժամկետանց	-	-	124,910	124,910
– ավելի քան 270 օր ժամկետանց	-	-	1,099,455	1,099,455
Ընդամենը համախառն գյուղատնտեսական վարկեր	**13,894,613**	**1,265,086**	**1,875,080**	**17,034,779**
Ակնկալվող պարտքային կորուստների պահուստ	(181,034)	(290,708)	(1,182,042)	(1,653,784)
Ընդամենը զուտ գյուղատնտեսական վարկեր	**13,713,579**	**974,378**	**693,038**	**15,380,995**
Սպառողական վարկեր				
– ոչ ժամկետանց	3,036,124	363,160	-	3,399,284
– մինչև 30 օր ժամկետանց	41,120	23,317	-	64,437
– 31-90 օր ժամկետանց	-	76,166	432,033	508,199
– 91-180 օր ժամկետանց	-	-	48,242	48,242
– 181-270 օր ժամկետանց	-	-	27,893	27,893
– ավելի քան 270 օր ժամկետանց	-	-	251,857	251,857
Ընդամենը համախառն սպառողական վարկեր	**3,077,244**	**462,643**	**760,025**	**4,299,912**
Ակնկալվող պարտքային կորուստների պահուստ	(44,079)	(115,384)	(455,464)	(614,927)
Ընդամենը զուտ սպառողական վարկեր	**3,033,165**	**347,259**	**304,561**	**3,684,985**

	1-ին փուլ հազ. դրամ	2-րդ փուլ հազ. դրամ	3-րդ փուլ հազ. դրամ	Ընդամենը վարկեր հազ. դրամ
Անձնակազմին տրված վարկեր				
– ոչ ժամկետանց	384,859	22,661	-	407,520
– մինչև 30 օր ժամկետանց	-	4,741	-	4,741
– 31-90 օր ժամկետանց	-	-	10,325	10,325
– ավելի քան 270 օր ժամկետանց	-	-	48,575	48,575
Ընդամենը համախառն անձնակազմին տրված վարկեր	**384,859**	**27,402**	**58,900**	**471,161**
Ակնկալվող պարտքային կորուստների պահուստ	(1,079)	(8,441)	(40,790)	(50,310)
Ընդամենը զուտ անձնակազմին տրված վարկեր	**383,780**	**18,961**	**18,110**	**420,851**
Ընդամենը համախառն վարկեր հաճախորդներին	**18,057,186**	**1,875,361**	**2,977,353**	**22,909,900**
Ընդամենը ակնկալվող պարտքային կորուստների պահուստ հաճախորդներին տրված վարկերի գծով	**(237,531)**	**(446,025)**	**(1,864,094)**	**(2,547,650)**
Ընդամենը զուտ վարկեր հաճախորդներին	**17,819,655**	**1,429,336**	**1,113,259**	**20,362,250**

(բ) Գրավի վերլուծություն

Հաճախորդի ընդհանուր վարկունակությունը վարկի որակի առավել կարևոր ցուցանիշն է: Այնուամենայնիվ, գրավը լրացուցիչ ապահովություն է տրամադրում, և Կազմակերպությունը որպես կանոն գրավ է պահանջում է վարկառուներից:

Իրավաբանական անձանց տրված վարկերը հիմնականում ապահովված են անշարժ գույքով և ֆիզիկական անձանց անձնական երաշխավորություններով:

Գյուղատնտեսական վարկերը ապահովված են անձնական երաշխավորություններով: Ոսկու գրավով վարկերը ապահովված են ոսկով: Սպառողական վարկերի կազմում ներառված վերանորոգման վարկերն ապահովված են անշարժ գույքով: Սպառողական վարկերն ապահովված են անձնական երաշխավորություններով կամ գրավով ապահովված չեն:

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է տեղեկատվություն 2023թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ 3-րդ փուլ և որպես ձեռք բերված կամ սկզբնավորված պարտքային առումով արժեզրկված դասված՝ հաճախորդներին տրված վարկերի համար որպես ապահովություն ծառայող գրավի վերաբերյալ: Գրավի իրական արժեքը գնահատվել է հաշվետու ամսաթվի դրությամբ:

	2023թ. հազ. դրամ	2022թ. հազ. դրամ
Ոսկի	61,693	-
Անշարժ գույք	10,186	1,593
Ձեռք բերված ապրանքներ	1,766	-
Այլ գրավ	541	875
Գրավով չապահովված	742,004	1,110,791
Ընդամենը 3-րդ փուլ դասված՝ հաճախորդներին տրված վարկեր	**816,190**	**1,113,259**

(գ) Գրավադրված ակտիվներ

2023թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ չկան վարկերի և փոխառությունների դիմաց գրավադրված հաճախորդներին տրված վարկեր (2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ 400,092 հազար դրամ ընդհանուր գումարով հաճախորդներին տրված վարկերը գրավադրված էին վարկերի և փոխառությունների դիմաց) (տես Ծանոթագրություն 19):

(դ) Վարկային պորտֆելի աշխարհագրական և ըստ տնտեսության ճյուղերի վերլուծություն

Վարկերը տրամադրվել են Հայաստանի Հանրապետությունում գտնվող հաճախորդներին, որոնք իրենց գործունեությունն իրականացնում են տնտեսության ստորև ներկայացված ճյուղերում, ֆիզիկական անձանց տրված վարկերի համարը տնտեսության ճյուղը որոշվել է հիմք ընդունելով վարկի նպատակը տրամադրման պահին:

	2023թ. հազ. դրամ	2022թ.* հազ. դրամ
Գյուղատնտեսություն	21,411,430	16,933,341
Առևտուր	851,157	762,953
Սննդի արդյունաբերություն	119,650	157,038
Թեթև արդյունաբերություն	81,005	85,349
Այլ	273,588	200,146
Ֆիզիկական անձանց տրված վարկեր՝ բացառությամբ գյուղատնտեսական վարկերի	6,495,468	4,771,073
Ընդամենը համախառն վարկեր հաճախորդներին	**29,232,298**	**22,909,900**
Պարտքային կորստի պահուստ	(1,809,508)	(2,547,650)
Ընդամենը զուտ վարկեր հաճախորդներին	**27,422,790**	**20,362,250**

* Դուստր կազմակերպության ձեռքբերումից հետո (Ծանոթագրություն 15) Կազմակերպությունը վարկերի՝ ըստ տնտեսության ճյուղերի վերլուծությունը ներկայացրել է ըստ միավորված պորտֆելների: Համադրելի տեղեկատվությունը համապատասխանաբար վերանայվել է:

(ե) Պարտքային ռիսկին ենթարկվածություն

2023թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Կազմակերպությունը չունի որևէ վարկառու կամ կապակցված վարկառուների խմբեր (2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ այդպիսի վարկառուներ չկային), որոնց վարկերի զուտ մնացորդները գերազանցում են Կազմակերպության սեփական կապիտալի 10%-ը:

(զ) Վարկերի մարման ժամկետներ

Վարկային պորտֆելը կազմող վարկերի մարման ժամկետների վերլուծությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 22-ի (դ) կետում, որտեղ արտացոլված է հաշվետու ամսաթվից մինչև պայմանագրով նախատեսված վարկերի մարման ժամկետը մնացած ժամանակահատվածը:

14 Ամորտիզացված արժեքով չափվող ներդրումային արժեթղթեր

	2023թ. հազ. դրամ	2022թ. հազ. դրամ
Ամորտիզացված արժեքով չափվող ներդրումային արժեթղթեր		
Հայաստանի Հանրապետության պետական պարտատոմսեր՝ BB- վարկանիշով*	1,016,197	1,786,063
Արցախի Հանրապետության պետական պարտատոմսեր՝ վարկանիշ չունեցող	-	394,756
Կորպորատիվ պարտատոմսեր		
– BB- վարկանիշով	302,536	908,186
– B+ վարկանիշով	101,921	101,921
Ընդամենը համախառն ամորտիզացված արժեքով չափվող ներդրումային արժեթղթեր	**1,420,654**	**3,190,926**
Պարտքային կորստի պահուստ	(5,144)	(28,440)
Ընդամենը զուտ ամորտիզացված արժեքով չափվող ներդրումային արժեթղթեր	**1,415,510**	**3,162,486**

* 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ընդհանուր մնացորդից 202,997 հազար դրամ գումարը գրավադրված էր երրորդ կողմի բանկային վարկի դիմաց: 2023թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ գրավադրված արժեթղթեր չկային:

Վարկանիշները հիմնված են «Standard & Poor's» վարկանիշային գործակալության վարկանիշների վրա: Ղեկավարության գնահատմամբ 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ վարկանիշ չունեցող գործիքների վարկանիշը մոտավորապես համապատասխանում էր «Standard & Poor's» վարկանիշային գործակալության B+ վարկանիշին:

Ներդրումային արժեթղթերն ամբողջությամբ դասված են 1-ին փուլ և չափվում են ամորտիզացված արժեքով 2023թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է ներդրումային արժեթղթերի ընդհանուր գումարի սկզբնական և վերջնական մնացորդների համադրումը 2023թ. դեկտեմբերի 31-ին և 2022թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարիների համար:

հազ. դրամ	**2023թ. 1-ին փուլ**	**2022թ. 1-ին փուլ**
Ներդրումային արժեթղթեր		
Մնացորդը առ 1 հունվարի	3,190,926	2,569,890
ՀՀ կառավարության պետական պարտատոմսեր՝ համաձայն թիվ 2326-Ն որոշման (Ծնթգ. 13)	1,074,335	-
Սկզբնավորված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	292,099	1,420,000
Տեղափոխում 1-ին փուլ	-	-
Տեղափոխում 2-րդ փուլ	-	-
Տեղափոխում 3-րդ փուլ	-	-
Մարված ակտիվներ	(2,864,343)	(1,080,356)
Չիջված ակտիվներ	(255,480)	-
Հաշվեգրված տոկոսներ	150,746	281,392
Վնասը սկզբնական ճանաչման պահին	(58,138)	-
Դուրս գրված գումարներ (Ծնթգ. 13)	(109,491)	-
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի	**1,420,654**	**3,190,926**

15 Դուստր կազմակերպության ձեռքբերում

2023թ. հունվարի 20-ին Կազմակերպությունը ձեռք է բերել «ՍԵՖ Ինտերնեյշնլ» ՈՒՎԿ ՍՊԸ-ի բաժնետոմսերի 100%-ը 2,295,000 հազար դրամով, որը վճարվել է դրամական միջոցներով: Ձեռքբերումից հետո՝ 2023թ. սեպտեմբերին, Կազմակերպությանն իրավաբանորեն միաձուլվեց «ՍԵՖ Ինտերնեյշնլ» ՈՒՎԿ ՍՊԸ-ն: Այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս գործարքը հաշվառվել է որպես բիզնեսի միավորում:

«ՍԵՖ Ինտերնեյշնլ» ՈՒՎԿ ՍՊԸ-ի հիմնական գործունեությունը միկրոֆինանսական, անհատական բիզնես վարկերի և սպառողական վարկերի տրամադրումն էր: Կազմակերպության գործունեությունը կարգավորվում էր ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից: Կազմակերպությունն ուներ վարկային կազմակերպության լիցենզիա:

«ՍԵՖ Ինտերնեյշնլ» ՈՒՎԿ ՍՊԸ-ի նկատմամբ հսկողություն ձեռք բերելը հնարավորություն է տալիս Կազմակերպությանն ընդլայնել իր վարկավորման գործառնությունները և ամրապնդել շուկայի իր մասնաբաժինը «ՍԵՖ Ինտերնեյշնլ» ՈՒՎԿ ՍՊԸ-ի հաճախորդների բազայի հասանելիության միջոցով:

Ձեռքբերման ամսաթվից մինչև միաձուլման ամսաթիվն ընկած ութ ամիսների ընթացքում Կազմակերպության գործունեության արդյունքներում դուստր կազմակերպության ներդրումը եղել է 1,439,001 հազար դրամ գումարով տոկոսային եկամուտ և 133,001 հազար դրամ գումարով շահույթ: Եթե ձեռքբերումը տեղի ունենար 2024թ. հունվարի 1-ին, ղեկավարության գնահատմամբ տարվա տոկոսային եկամտի ընդհանուր գումարը կլիներ 143,690 հազար դրամով ավելի, իսկ տարվա շահույթը՝ 19,295 հազար դրամով ավելի: Այդ գումարները որոշելիս ղեկավարությունը ենթադրել է, որ 2024թ. հունվարի 1-ի դրությամբ իրական արժեքի ճշգրտումները նույնը կլինեին, ինչ ճշգրտումները, որոնք առաջացել էին ձեռքբերման ամսաթվին:

Ձեռք բերված որոշելի ակտիվներ և ստանձնած պարտավորություններ

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված են ձեռք բերված ակտիվների և ստանձնած պարտավորությունների ճանաչված գումարները ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ:

հազ. դրամ	**Ծնթգ.**	**Ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ ճանաչված իրական արժեք**
Ակտիվներ		
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ		597,387
Բանկերում տեղաբաշխված միջոցներ		607,192
Հաճախորդներին տրված վարկեր*	13	8,099,933
Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ	16	64,865
Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ	17(ա)	85,805
Այլ ակտիվներ		67,944
Պարտավորություններ		
Վարկեր և փոխառություններ	19	(5,952,291)
Հետաձգված հարկային պարտավորություններ	10(ա)	(57,882)
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	17(դ)	(102,404)
Այլ պարտավորություններ		(382,861)
Ընդամենը որոշելի ձեռք բերված զուտ ակտիվներ		**3,027,688**
Դրամական միջոցներով վճարված հատուցում		2,295,000
Դուստր կազմակերպությունից ստացվելիք փոխառություններ		760,476
Ստացված դրամական միջոցներ		597,387
Դրամական միջոցների արտահոսք 2022թ-ին		**(2,295,000)**
Դրամական միջոցների արտահոսք 2023թ-ին		**597,387**
Գուդվիլ		**27,788**

* Հաճախորդներին տրված վարկերի՝ պայմանագրով նախատեսված ընդհանուր գումարը կազմում էր 8,099,915 հազար դրամ, որից 544,945 հազար դրամը կազմում էին ակնկալվող պարտքային կորուստները ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ:

Գուդվիլը հիմնականում վերագրվում է այն սիներգիաներին, որոնք ակնկալվում է ստեղծել դուստր կազմակերպությունը Կազմակերպության գործող բիզնեսին ինտեգրելու արդյունքում:

Իրական արժեքի չափում

Ձեռք բերված ակտիվների և պարտավորությունների իրական արժեքը չափելու համար օգտագործվել են գնահատման հետևյալ մեթոդները.

Ձեռք բերված ակտիվներ	**Մակարդակ**	**Գնահատման մեթոդ**
Հաճախորդներին տրված վարկեր	*3-րդ մակարդակ*	*Զեղչված դրամական հոսքերի մեթոդ.* Իրական արժեքը որոշվում է նմանատիպ գործիքների շուկայական տոկոսադրույքների և պայմանագրային դրամական հոսքերի հիման վրա: Արտարժույթով և ՀՀ դրամով տրամադրված վարկերի համար կիրառվում են 34%-69% զեղչման դրույքներ՝ հաճախորդներին տրված վարկերի և փոխատվությունների գծով ապագա դրամական հոսքերը զեղչելու համար: Պարտքային առումով արժեզրկված վարկերի համար իրական արժեքը չափվում է այդ վարկերի ակնկալվող վերադարձման 15.8%-41.4% դրույքների հիման վրա:
Ոչ նյութական ակտիվներ	*3-րդ մակարդակ*	*Մաշեցված փոխարինման արժեքի մեթոդ.* Ֆունկցիոնալ և տնտեսական հնացածության ճշգրտումները գնահատվել են զեղչված դրամական հոսքերի հիման վրա:
Վարկեր և փոխառություններ	*3-րդ մակարդակ*	*Զեղչված դրամական հոսքերի մեթոդ.* Իրական արժեքը որոշվում է նմանատիպ գործիքների շուկայական տոկոսադրույքների և պայմանագրային դրամական հոսքերի հիման վրա: Արտարժույթով տրամադրված փոխառությունների համար կիրառվում են 7.0%-8.6% զեղչման դրույքներ, իսկ ՀՀ դրամով տրամադրված փոխառությունների համար կիրառվում են 12.2%-12.9% զեղչման դրույքներ՝ վարկերի և փոխառությունների գծով ապագա դրամական հոսքերը զեղչելու համար:

Բացառությամբ վերը նշված ակտիվների և պարտավորությունների դասերի, ղեկավարությունը գնահատմամբ ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ այլ ակտիվների և պարտավորությունների իրական արժեքը մոտավորապես համապատասխանում է դրանց հաշվեկշռային արժեքին:

16 Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ

հազ. դրամ	Շենքեր	Փոխադրա-միջոցներ	Կապի սարքավո-րումներ և համակար-գիչներ	Գրասենյա-կային սարքավո-րումներ և գույք	Համակարգ-չային ծրագրեր	Այլ	Ընդամենը
Սկզբնական արժեք							
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2023թ.	457,424	158,657	360,974	87,856	126,263	84,819	1,275,993
Ավելացումներ	-	-	3,099	643	16,147	10,421	30,310
Ձեռք բերված բիզնեսի միավորման արդյունքում (Ծնթգ. 15)	-	4,615	22,015	5,470	9,002	23,763	64,865
Տեղափոխումներ	-	-	(1,110)	731	389	(10)	-
Օտարումներ	-	(31,252)	(38,323)	(15,448)	-	(34,064)	(119,087)
Առ 31 դեկտեմբերի 2023թ.	**457,424**	**132,020**	**346,655**	**79,252**	**151,801**	**84,929**	**1,252,081**
Մաշվածություն և ամորտիզացիա							
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2023թ.	(266,514)	(93,860)	(259,526)	(68,452)	(110,009)	(58,957)	(857,318)
Տարվա մաշվածություն և ամորտիզացիա	(22,872)	(18,624)	(44,651)	(7,974)	(20,616)	(14,111)	(128,848)
Տեղափոխումներ	-	-	1,110	(731)	(389)	10	-
Օտարումներ	-	30,455	37,181	14,684	-	32,684	115,004
Առ 31 դեկտեմբերի 2023թ.	**(289,386)**	**(82,029)**	**(265,886)**	**(62,473)**	**(131,014)**	**(40,374)**	**(871,162)**
Հաշվեկշռային արժեք Առ 31 դեկտեմբերի 2023թ.	**168,038**	**49,991**	**80,769**	**16,779**	**20,787**	**44,555**	**380,919**
Սկզբնական արժեք							
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2022թ.	457,424	158,657	290,291	93,519	106,741	94,311	1,200,943
Ավելացումներ	-	-	72,290	2,095	23,282	2,641	100,308
Օտարումներ	-	-	(1,607)	(7,758)	(3,760)	(12,133)	(25,258)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2022թ.	**457,424**	**158,657**	**360,974**	**87,856**	**126,263**	**84,819**	**1,275,993**
Մաշվածություն և ամորտիզացիա							
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2022թ.	(243,642)	(76,788)	(218,684)	(70,294)	(88,213)	(58,880)	(756,501)
Տարվա մաշվածություն և ամորտիզացիա	(22,872)	(17,072)	(42,448)	(5,599)	(23,581)	(853)	(112,425)
Օտարումներ	-	-	1,606	7,441	1,785	776	11,608
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2022թ.	**(266,514)**	**(93,860)**	**(259,526)**	**(68,452)**	**(110,009)**	**(58,957)**	**(857,318)**
Հաշվեկշռային արժեք Առ 1 հունվարի 2022թ.	**213,782**	**81,869**	**71,607**	**23,225**	**18,528**	**35,431**	**444,442**
Առ 31 դեկտեմբերի 2022թ.	**190,910**	**64,797**	**101,448**	**19,404**	**16,254**	**25,862**	**418,675**

2023թ-ին չեն եղել հիմնական միջոցների ձեռքբերմանը կամ կառուցմանը վերաբերող կապիտալացված փոխառության ծախսումներ (2022թ-ին այդպիսի ծախսումներ չեն եղել):

17 Վարձակալություն

Կազմակերպությունը վարձակալում է ակտիվներ, մասնավորապես, գլխամասային գրասենյակի և մասնաճյուղերի տարածքները, որոնց վարձակալության ժամկետը կազմում է 10 տարի:

Ստորև ներկայացված է այն վարձակալությունների վերաբերյալ տեղեկատվությունը, որոնց շրջանակում Կազմակերպությունը հանդես է գալիս որպես վարձակալ:

(ա) Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ

	2023թ. հազ. դրամ	2022թ. հազ. դրամ
Մնացորդը առ 1 հունվարի	318,256	343,281
Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվների ավելացումներ և վերափոխումներ	442,959	74,115
Դուստր կազմակերպության ձեռքբերում (Ծնթգ. 15)	85,805	-
Տարվա մաշվածության գումար	(191,970)	(92,055)
Ավարտված վարձակալության պայմանագրեր	(282,729)	(7,085)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի	**372,321**	**318,256**

(բ) Շահույթում կամ վնասում ճանաչված գումարներ

	2023թ. հազ. դրամ	2022թ. հազ. դրամ
Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվների մաշվածություն	191,970	92,055
Վարձակալության գծով պարտավորությունների գծով տոկոսներ	72,063	43,154
Կարճաժամկետ վարձակալություններին վերաբերող ծախսեր	36,746	34,479

(գ) Դրամական հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվությունում ճանաչված գումարներ

	2023թ. հազ. դրամ	2022թ. հազ. դրամ
Ընդամենը դրամական միջոցների արտահոսք վարձակալության գծով	266,448	127,162
Կարճաժամկետ վարձակալություններ՝ ներառված «Այլ ընդհանուր վարչական ծախսերի վճարումներ» հոդվածում	36,746	34,479

(դ) Պարտավորությունների և ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի փոփոխությունների համադրում

	2023թ. հազ. դրամ	2022թ. հազ. դրամ
Մնացորդը առ 1 հունվարի	375,521	393,118
Ֆինանսավորման գործունեությունից ստացված դրամական հոսքերի հետ կապված փոփոխություններ		
Վճարումներ	(194,385)	(84,008)
Ընդամենը ֆինանսավորման գործունեությունից ստացված դրամական հոսքերի հետ կապված փոփոխություններ	**(194,385)**	**(84,008)**
Այլ փոփոխություններ		
Վարձակալության գծով պարտավորությունների ավելացումներ և վերափոխումներ	442,959	74,115
Բիզնեսի միավորման արդյունքում ձեռք բերված	102,404	-
Տոկոսային ծախս	72,063	43,154
Վճարված տոկոսներ	(72,063)	(43,154)
Ավարտված վարձակալության պայմանագրեր	(304,981)	(7,704)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի	**421,518**	**375,521**

18 Այլ ակտիվներ

	2023թ. հազ. դրամ	2022թ. հազ. դրամ
Դեբիտորական պարտքեր, համախառն գումար	110,237	47,024
Պարտքային կորստի պահուստ	(5,903)	(259)
Ընդամենը այլ ֆինանսական ակտիվներ	**104,334**	**46,765**
Կանխավճարներ	57,908	74,158
Հետաձգված աշխատակիցների հատուցումներ	35,146	62,835
Առգրավված ակտիվներ	13,169	2,891
Պաշարներ	7,995	7,711
Դրամական միջոցներ էսքրոու հաշվին*	-	2,295,000
Ընդամենը այլ ոչ ֆինանսական ակտիվներ	**114,218**	**2,442,595**
Ընդամենը այլ ակտիվներ	**218,552**	**2,489,360**

* 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ էսքրոու հաշվի 2,295,000 հազար դրամ գումարն իրենից ներկայացնում էր դուստր կազմակերպության ձեռքբերման նպատակով (Ծանոթագրություն 15) էսքրոու հաշվին մուտքագրված գումարը:

Այլ ֆինանսական ակտիվներն ամբողջությամբ դասված են 1-ին փուլ և չափվում են ամորտիզացված արժեքով 2023թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

19 Վարկեր և փոխառություններ

Այս ծանոթագրությունում ներկայացված է տեղեկատվություն ամորտիզացված արժեքով չափվող Կազմակերպության տոկոսակիր վարկերի և փոխառությունների պայմանագրային պայմանների վերաբերյալ: Տոկոսադրույքի, արժութային և իրացվելիության ռիսկերին Կազմակերպության ենթարկվածության վերաբերյալ առավել մանրամասն տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 21-ի (դ) կետում:

	2023թ. հազ. դրամ	2022թ. հազ. դրամ
Գրավով չապահովված փոխառություններ բաժնետիրոջից	2,104,107	2,104,826
Գրավով չապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	985,934	-
Գրավով ապահովված վարկեր ՀՀ ԿԲ-ից	-	400,092
Ընդամենը վարկեր և փոխառություններ	**3,090,041**	**2,504,918**

(ա) Պայմանները և մարման ժամանակացույցը

Ստորև ներկայացված են վարկերի և փոխառությունների պայմանները:

հազ. դրամ				**31 դեկտեմբերի 2023թ.**		**31 դեկտեմբերի 2022թ.**	
	Արժույթ	**Անվանակ. տոկոսադր.**	**Մարման տարի**	**Անվանակ. արժեք**	**Հաշվեկշռ. արժեք**	**Անվանակ. արժեք**	**Հաշվեկշռ. արժեք**
Գրավով չապահովված փոխառություններ բաժնետիրոջից	ՀՀ դրամ	10%	2025	2,104,107	2,104,107	2,104,826	2,104,826
Գրավով չապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	ԱՄՆ դոլար	6.74%-7.22%	2024	857,864	856,962	-	-
Գրավով չապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	ՀՀ դրամ	14.72%	2024	129,116	128,972	-	-
Գրավով ապահովված վարկեր ՀՀ ԿԲ-ից*	ՀՀ դրամ	2.85%	2023	-	-	400,092	400,092
Ընդամենը տոկոսակիր պարտավորություններ				**3,091,087**	**3,090,041**	**2,504,918**	**2,504,918**

* Վարկերը ստացվել էին գյուղատնտեսության ոլորտի համար նախատեսված կառավարության՝ COVID-19-ի տնտեսական հետևանքների չեզոքացման երկրորդ ծրագրի շրջանակում: Ծրագրի շրջանակում տրամադրված ենթավարկերի արդյունավետ տոկոսադրույքը 13% էր, և այդ ենթավարկերը ծառայում էին որպես գրավ ստացված վարկերի համար:

(բ) Պարտավորությունների և ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի փոփոխությունների համադրում

	2023թ. հազ. դրամ	2022թ. հազ. դրամ
Մնացորդը առ 1 հունվարի	2,504,918	2,905,090
Ֆինանսավորման գործունեությունից ստացված դրամական հոսքերի հետ կապված փոփոխություններ		
Ստացված	650,000	-
Վճարված	(5,895,883)	(397,993)
Ընդամենը ֆինանսավորման գործունեությունից ստացված դրամական հոսքերի հետ կապված փոփոխություններ	**(5,245,883)**	**(397,993)**
Արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխությունների ազդեցությունը	**8,528**	**-**
Ձեռք բերված բիզնեսի միավորման արդյունքում (Ծնթգ. 15)	5,952,291	-
Տոկոսային ծախս	496,082	218,803
Վճարված տոկոսներ	(625,895)	(220,982)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի	**3,090,041**	**2,504,918**

(գ) Կովենանտներ

Որպես դուստր կազմակերպության իրավահաջորդ՝ Կազմակերպությունից պահանջվում է համապատասխանել միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների հետ կնքված վարկային պայմանագրերի որոշակի կովենանտներին, այլապես վարկերը ենթակա կլինեն մարման ըստ պահանջի: Այդ կազմակերպությունների հետ կնքված պայմանագրերը ներառում են նաև հակընդդեմ պարտազանցման մասին դրույթ՝ Կազմակերպության կողմից ստացված այլ վարկերի կովենանտների խախտման դեպքում: 2023թ. դեկտեմբերի 31-ին Խումբը խախտել էր վարկային պորտֆելի որակին վերաբերող որոշ կովենանտներ, և հաշվի առնելով, որ միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից ստացված բոլոր վարկերը ենթակա էին մարման մինչև 2024թ. հունիսը, վարկատուները չեն հրաժարվել վարկերի ըստ պահանջի մարումը պահանջելու իրենց իրավունքից: Միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից ստացված վարկերը ներկայացված են որպես ըստ պահանջի մարման ենթակա (Ծանոթագրություն 22 (i, դ)): Այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններ ամսաթվի դրությամբ 783,419 հազար դրամ գումարով վարկերը մարվել են տարեվերջից հետո՝ պայմանագրով նախատեսված ժամանակացույցի համաձայն:

20 Այլ պարտավորություններ

	2023թ. հազ. դրամ	2022թ. հազ. դրամ
Վարկերի տրամադրման վճարների գծով պահուստ	205,111	55,586
Վճարվելիք պարգևավճարներ	181,435	132,899
Չօգտագործված արձակուրդի պահուստ	164,397	69,474
Աշխատակիցներին վճարվելիք աշխատավարձ	45,735	-
Ծառայությունների և ապրանքների համար վճարվելիք գումարներ	38,518	27,854
Ընդամենը այլ ֆինանսական պարտավորություններ	**635,196**	**285,813**
Վճարվելիք հարկեր՝ բացառությամբ շահութահարկի	48,864	25,821
Ակնկալվող պարտքային կորուստների պահուստ փոխատվության հանձնառությունների գծով	14,458	-
Այլ պարտավորություններ	1,076	1,145
Ընդամենը այլ ոչ ֆինանսական պարտավորություններ	**64,398**	**26,966**
Ընդամենը այլ պարտավորություններ	**699,594**	**312,779**

21 Բաժնետիրական կապիտալ և պահուստներ

(ա) Թողարկված կապիտալ և էմիսիոն եկամուտ

Հայտարարված, թողարկված և շրջանառության մեջ գտնվող բաժնետիրական կապիտալը բաղկացած է 17,225 սովորական բաժնետոմսից (2022թ-ին՝ 17,225 սովորական բաժնետոմսից): Բոլոր բաժնետոմսերի անվանական արժեքը կազմում է 200,000 դրամ:

Սովորական բաժնետոմսերի սեփականատերերն իրավունք ունեն ստանալ ժամանակ առ ժամանակ հայտարարվող շահաբաժինները և քվեարկել Կազմակերպության բաժնետերերի տարեկան ընդհանուր ժողովներում՝ մեկ բաժնետոմս՝ մեկ ձայն սկզբունքով:

(բ) Շահաբաժիններ

Վճարման ենթական շահաբաժինները սահմանափակվում են Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված Կազմակերպության չբաշխված շահույթով:

2023թ. ընթացքում Կազմակերպության կողմից հայտարարված շահաբաժինները կազմել են 711,148 հազար դրամ, որից Կազմակերպության կողմից շահաբաժիններ չեն վճարվել (2022թ-ին հայտարարվել են 1,150,000 հազար դրամ գումարով շահաբաժիններ և վճարվել են 500,000 հազար դրամ գումարով շահաբաժիններ): Մեկ բաժնետոմսին բաժին ընկնող շահաբաժինները կազմել են 41,286 հազար դրամ (2022թ-ին՝ 66,763 հազար դրամ):

22 Ռիսկերի կառավարում

Ռիսկերի կառավարումը հիմնարար նշանակություն ունի վարկավորման գործունեության համար և կազմում է Կազմակերպության գործառնությունների կենսական տարրը: Շուկայական, պարտքային, և իրացվելիության ռիսկերն այն հիմնական ռիսկերն են, որոնց ենթարկվում է Կազմակերպությունը:

(ա) Ռիսկերի կառավարման քաղաքականություն և ընթացակարգեր

Ռիսկերի կառավարման քաղաքականության նպատակն է բացահայտել, վերլուծել և կառավարել այն ռիսկերը, որոնց ենթարկվում է Կազմակերպությունը, սահմանել ռիսկերի համապատասխան սահմանաչափեր և հսկողության մեխանիզմներ, ինչպես նաև անընդհատ հսկել ռիսկերի մակարդակները և դրանց համապատասխանությունը սահմանված սահմանաչափերին: Ռիսկերի կառավարման քաղաքականությունը և ընթացակարգերը կանոնավոր կերպով վերանայվում են՝ շուկայական պայմանների, առաջարկվող պրոդուկտների ու ծառայությունների փոփոխությունները և ընդունված լավագույն պրակտիկան արտացոլելու նպատակով:

Տնօրենների խորհուրդը պատասխանատու է ռիսկերի կառավարման համակարգի աշխատանքի, առանցքային ռիսկերի կառավարման գործընթացի հսկողության, ռիսկերի կառավարման քաղաքականության ու ընթացակարգերի վերանայման և խոշոր գործարքների հաստատման համար:

Ղեկավարությունը պատասխանատու է ռիսկերի մեղմացմանն ուղղված միջոցառումների հսկողության և իրականացման և ռիսկերի համար սահմանված սահմանաչափերում Կազմակերպության գործունեության իրականացումն ապահովելու համար:

Պարտքային, շուկայական և իրացվելիության ռիսկերը թե՛ պորտֆելի և թե՛ առանձին գործառնությունների մակարդակով կառավարվում և վերահսկվում են Վարկային կոմիտեների համակարգի, Գործառնությունների բաժնի ղեկավարների, Ֆինանսական մենեջերի և Ֆինանսական տնօրենի կողմից: Որոշումների կայացմանը գործընթացի արդյունավետությունը բարձրացնելու նպատակով՝ ղեկավարությունը ստեղծել է վարկային կոմիտեների հիերարխիա՝ կախված ռիսկին ենթարկվածության տեսակից և չափից:

Կազմակերպության ներքին փաստաթղթերի համաձայն՝ ներքին աուդիտի բաժինը հաճախ պատրաստում են Կազմակերպության նշանակալի ռիսկերի կառավարմանն անդրադարձող հաշվետվություններ: Հաշվետվությունները ներառում են դիտարկումներ Կազմակերպության ընթացակարգերի և մեթոդաբանության արդյունավետության գնահատման վերաբերյալ և առաջարկություններ դրանց բարելավման ուղղությամբ:

Ռիսկի թե՛ արտաքին և թե՛ ներքին գործոնները բացահայտվում և կառավարվում են Կազմակերպության ներսում: Կազմակերպությունը հատուկ ուշադրություն է դարձնում ռիսկի բոլոր գործոնների բացահայտմանը և ռիսկերի մեղմացմանն ուղղված ընթացիկ միջոցառումների նպատակահարմարության որոշմանը:

(բ) Պարտքային ռիսկ

Պարտքային ռիսկը ֆինանսական վնաս կրելու ռիսկն է, երբ հաճախորդը կամ ֆինանսական գործիքի պայմանագրային կողմը չի կատարում իր պայմանագրային պարտականությունները: Կազմակերպությունում գործում են պարտքային ռիսկին ենթարկվածությունը կառավարող քաղաքականություն և ընթացակարգեր (թե՛ ճանաչված ֆինանսական ակտիվների և թե՛ չճանաչված պայմանագրային հանձնառությունների համար), ներառյալ պորտֆելի գծով ռիսկի կենտրոնացումը սահմանափակելու վերաբերյալ ուղեցույցները և Վարկային կոմիտեի ստեղծումը՝ պարտքային ռիսկն ակտիվորեն վերահսկելու նպատակով: Պարտքային ռիսկի կառավարման քաղաքականությունն ուսումնասիրվում և հաստատվում է ղեկավարության կողմից:

Պարտքային ռիսկի կառավարման քաղաքականությունը սահմանում է՝

- վարկային դիմումների ուսումնասիրման և հաստատման ընթացակարգերը,
- վարկառուների վճարունակության գնահատման մեթոդաբանությունը,
- պայմանագրային կողմերի, թողարկողների և ապահովագրական ընկերությունների վճարունակության գնահատման մեթոդաբանությունը,
- գրավի գնահատման մեթոդաբանությունը,
- վարկերի փաստաթղթավորման պահանջները,
- վարկերի և այլ գործիքների, որոնց գծով Կազմակերպությունը ենթարկվում է պարտքային ռիսկի, շարունակական հսկողության ընթացակարգերը:

Պարտքային ռիսկին ենթարկվածության առավելագույն չափը, որպես կանոն, արտացոլվում է ֆինանսական ակտիվների հաշվեկշռային արժեքներում՝ ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում և չճանաչված պայմանագրային հանձնառությունների գումարներում: Ակտիվների և պարտավորությունների հնարավոր հաշվանցումն էական ազդեցություն չունի պոտենցիալ վարկային ռիսկի նվազեցման վրա:

Որպես կանոն գրավ չի պահանջվում ածանցյալ բանկերին մնացորդների համար: Հաճախորդներին տրված վարկերի գրավի վերլուծությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 13-ի (բ) կետում:

Պարտքային ռիսկ. ակնկալվող պարտքային կորստների գումարները

Արժեզրկման գնահատման համար օգտագործվող ելակետային տվյալներ, ենթադրություններ և մեթոդներ

Տես հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը Ծանոթագրություն 4 (դ) (iv) կետում:

Պարտքային ռիսկի նշանակալի աճ

Որոշելու համար, թե արդյոք ֆինանսական գործիքի գծով պարտազանցման ռիսկը նշանակալիորեն աճել է սկզբնական ճանաչումից ի վեր, Կազմակերպությունը դիտարկում է ողջամիտ և հիմնավորվող տեղեկատվությունը, որը տեղին է և հասանելի առանց անհարկի ծախսումների կամ ջանքերի: Գնահատումը ներառում է քանակական և որակական տվյալները՝ Կազմակերպության անցյալ ժամանակաշրջանների փորձի և փորձագետների գնահատումների հիման վրա: Կազմակերպությունը եզրահանգում է, որ տեղի է ունենում պարտքային ռիսկի նշանակալի աճ ակտիվների գծով, երբ ակտիվները դառնում են ավելի քան 30 ժամկետանց:

Պարտքային ռիսկի աճը գնահատելիս Կազմակերպությունը դիտարկում է նաև հետևյալ գործոնները՝

- տվյալ վարկառուի կողմից Հայաստանի այլ ֆինանսական կազմակերպություններից ստացված վարկերի ավելի քան 30 օր ժամկետանց լինելը,
- վարկառուի ֆինանսական դժվարությունները,
- վարկի պայմանների վերանայումը վարկառուի ֆինանսական վիճակի վատթարացման պատճառով,
- մակրոտնտեսական ցուցանիշների վատթարացումը և դրանց հնարավոր ազդեցությունը վարկառուի ֆինանսական արդյունքների վրա:

Պարտազանցման տեղի ունենալու հավանականության ժամկետային կառուցվածքի ստեղծում

Ժամկետանց օրերն օգտագործվում են որպես հիմնական ելակետային տվյալներ պարտքային ռիսկին ենթարկվող ֆինանսական գործիքների գծով պարտազանցման տեղի ունենալու հավանականության ժամկետային կառուցվածքը ստեղծելիս միգրացիայի մատրիցների Մարկովի մոդելում: Միգրացիայի մատրիցները կառուցվում են նախորդ 36 ամիսների տվյալների հիման վրա:

Պարտքային ռիսկի նշանակալի աճի որոշում

Յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ Կազմակերպությունը գնահատում է, թե արդյոք տեղի է ունեցել պարտքային ռիսկի նշանակալի աճ սկզբնական ճանաչումից ի վեր: Պարտքային ռիսկի աճի նշանակալի լինելը որոշելիս դիտարկվում են ֆինանսական գործիքի և վարկառուի բնութագրերը: Նշանակալիության չափանիշները տարբեր են փոխատվության տարբեր տեսակների համար:

Սկզբնական ճանաչումից ի վեր պարտքային ռիսկի աճը կարող է համարվել նշանակալի նաև այն դեպքերում, երբ դրա այդ մասին են վկայում Կազմակերպության պարտքային ռիսկի կառավարման գործընթացների հետ կապված որակական ցուցանիշները, որոնք այլ պարագայում կարող են ժամանակին ամբողջական առումով չարտացոլվել քանակական վերլուծության շրջանակում: Սա վերաբերում է պարտքային ռիսկին ենթարկվող այն գործիքներին, որոնք բավարարում են բարձրացված ռիսկի որոշ չափանիշներին, որոնցից է հատուկ ուշադրության ցանկում ներառվելը: Նման որակական գործոնները հիմնված են փորձագետների դատողությունների և անցյալ ժամանակաշրջանների համապատասխան փորձի վրա:

Կազմակերպությունը պարտքային ռիսկի նշանակալի աճի մասին վկայող սահմանափակիչ է համարում ավելի քան 30 օր ժամկետանցությունը՝ հաճախորդներին տրված վարկերի համար: Ժամկետանց օրերի քանակը որոշվում է հաշվելով օրերն այն առաջին օրվանից, երբ վճարումն ամբողջությամբ չի ստացվել: Վճարում կատարելու ամսաթվերը որոշվում են առանց հաշվի առնելու արտոնյալ ժամանակահատվածը, որը կարող է տրամադրվել վարկառուին:

Եթե գոյություն ունի վկայություն, որ այլևս չկա պարտքային ռիսկի նշանակալի աճ ի համեմատություն սկզբնական ճանաչման, գործիքի գծով կորստի պահուստը կրկին չափվում է 12-ամսյա ակնկալվող պարտքային կորուստների չափով:

Վարկի պայմանագրային պայմանների փոփոխության դեպքում ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստների ճանաչման չափանիշների այլևս բավարարված չլինելու ապացույց կարող է հանդիսանալ արդիական տեղեկատվությունը, որ առկա է վճարումները ժամանակին կատարելու պատմություն՝ փոփոխված պայմանագրային պայմաններին համապատասխան:

Պարտազանցման սահմանում

Կազմակերպությունը համարում է, որ ֆինանսական ակտիվի գծով տեղի է ունեցել պարտազանցում, եթե՝

- հավանական չէ, որ վարկառուն ամբողջությամբ կկատարի Կազմակերպության նկատմամբ ստանձնած իր վարկային պարտավորությունները, եթե Կազմակերպությունը չձեռնարկի այնպիսի գործողություններ, ինչպիսին գրավի իրացումն է (առկայության դեպքում),
- Կազմակերպության նկատմամբ վարկառուի վարկային պարտավորություններից որևէ մեկն ավելի քան 90 օր ժամկետանց է,,
- հավանական է դառնում, որ ակտիվի պայմանները կվերանայվեն վարկառուի սնանկության արդյունքում՝ վարկային պարտավորությունները կատարելու վարկառուի անկարողության պատճառով:

Վարկառուի հետ կապված պարտազանցման տեղի ունենալը գնահատելիս՝ Կազմակերպությունը դիտարկում է հետևյալը՝

- որակական ցուցանիշները,
- քանակական ցուցանիշները և
- Կազմակերպության ներսում մշակված և արտաքին աղբյուրներից ստացված տվյալները:

Ելակետային տվյալները, որոնք օգտագործվում են ֆինանսական գործիքի գծով պարտազանցման տեղի ունենալը գնահատելու համար, և դրանց նշանակալիությունը կարող են փոփոխվել ժամանակի ընթացքում՝ հանգամանքների փոփոխություններն արտացոլելու համար:

Ապագայամետ տեղեկատվության ներառում

Ակնկալվող պարտքային կորուստները չափելու համար օգտագործվող տեղեկատվությունը ներառում է ֆինանսադրամային ոլորտի իրավասու մարմինների կողմից հրապարակված տնտեսական տվյալների կանխատեսումները: Վերլուծության արդյունքում Կազմակերպությունը հայտնաբերել է կայուն կորելյացիա ՀՀ դրամ/ԱՄՆ դոլարի փոխարժեքի և վարկային պորտֆելի պարտազանցման պատմական դրույքների միջև: Հարաբերությունները ստուգվում են ռեգրեսիոն վերլուծության միջոցով: Ինչպես հիմնական մակրոտնտեսական ցուցանիշի, այնպես էլ պարտազանցման պատմական դրույքների համար օգտագործվել են միջին տարեկան դրույքները:

Կազմակերպությունը մակրոտնտեսական տվյալների կանխատեսումները ստանում է երրորդ կողմ հանդիսացող աղբյուրից (Արժույթի միջազգային հիմնադրամ): Կազմակերպության Պարտքային ռիսկի կառավարման բաժնի փորձագետները որոշում են տարբեր սցենարներին վերագրելի կշիռները:

Ստորև բերվող աղյուսակներում ներկայացված են ակնկալվող պարտքային կորուստների հաշվարկների համար օգտագործված հիմնական մակրոտնտեսական ցուցանիշները/ենթադրությունները:

	ԱՊԿ սցենար	Որոշված հավանականություն, %	2024թ.	2025թ.
Հիմնական գործոններ				
ՀՀ դրամ/ԱՄՆ դոլար փոխարժեք				
	Լավատեսական	20%	355.9	359.7
	Բազային	50%	392.2	396.0
	Վատատեսական	30%	428.5	432.2

	ԱՊԿ սցենար	Որոշված հավանականություն, %	2023թ.	2024թ.
Հիմնական գործոններ				
ՀՀ դրամ/ԱՄՆ դոլար փոխարժեք				
	Լավատեսական	20%	432.83	438.10
	Բազային	50%	453.74	459.01
	Վատատեսական	30%	474.65	479.92

Վերափոխված ֆինանսական ակտիվներ

Վարկի պայմանագրային պայմանները կարող են վերափոխվել մի շարք պատճառներից ելնելով, ներառյալ շուկայական պայմանների փոփոխությունը, հաճախորդների պահպանումը և այլ գործոնները, որոնք կապված չեն հաճախորդի վճարունակության ներկայիս կամ հնարավոր վատթարացման հետ: Գոյություն ունեցող վարկը, որի պայմանները վերափոխվել են, կարող է ապաճանաչվել, և վերաբանակցված վարկը կարող է ճանաչվել որպես նոր վարկ իրական արժեքով՝ Ծանոթագրություն 4 (դ) (iii) կետում ներկայացված հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության համաձայն:

Եթե ֆինանսական ակտիվի պայմանները վերափոխվում են, և վերափոխումը չի հանգեցնում ապաճանաչման, որոշելու համար, թե արդյոք տեղի է ունեցել պարտքային ռիսկի նշանակալի աճ, համեմատվում են՝

- պարտազանցման տեղի ունենալու հավանականությունը ֆինանսական գործիքի գործողության մնացած ժամկետի ընթացքում հաշվետու ամսաթվի դրությամբ՝ ելնելով վերափոխված պայմաններից,
- պարտազանցման տեղի ունենալու հավանականությունը ֆինանսական գործիքի գործողության մնացած ժամկետի ընթացքում, որը գնահատվում է սկզբնական ճանաչման պահին առկա տվյալների և սկզբնական պայմանագրային պայմանների հիման վրա:

Եթե վերափոխումը հանգեցնում է ապաճանաչման, ճանաչվում է նոր վարկ և դասվում 1-ին փուլին (ենթադրելով, որ այն պարտքային առումով արժեզրկված չէ այդ պահին):

Պայմանների վերանայումը սովորաբար ներառում է մարման ժամկետի երկարաձգումը և տոկոսների վճարման ժամկետների փոփոխությունը:

Ակնկալվող պարտքային կորուստների չափում

Ակնկալվող պարտքային կորուստները չափելիս որպես առանցքային ելակետային տվյալներ հանդես են գալիս հետևյալ փոփոխականների ժամկետային կառուցվածքները.

- պարտազանցման հավանականությունը,
- կորուստը պարտազանցման դեպքում,
- պարտքի գումարը պարտազանցման պահին:

1-ին փուլի գործիքների գծով ակնկալվող պարտքային կորուստները հաշվարկվում են բազմապատկելով 12-ամսյա պարտազանցման հավանականությունը պարտազանցման դեպքում առաջացող կորստի գումարով և պարտքի գումարով պարտազանցման պահին: Ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստները հաշվարկվում են բազմապատկելով ամբողջ ժամկետի համար պարտազանցման հավանականությունը պարտազանցման դեպքում առաջացող կորստի գումարով և պարտքի գումարով պարտազանցման պահին:

Պարտազանցման հավանականության գնահատման մեթոդաբանությունը ներկայացված է վերը՝ «Պարտազանցման հավանականության ժամկետային կառուցվածքի ստեղծում» բաժնում:

Կազմակերպությունը պարտազանցման դեպքում առաջացող կորուստը գնահատում է հիմք ընդունելով պարտականությունները չկատարած պայմանագրային կողմերին ներկայացված պահանջների արդյունքում միջոցների վերադարձման ցուցանիշների վերաբերյալ տեղեկատվությունը:

Պարտքի գումարը պարտազանցման պահին իրենից ներկայացնում է պարտքի ակնկալվող գումարը պարտազանցման դեպքում: Կազմակերպությունը պարտազանցման պահին պարտքի գումարը հաշվարկում է հիմք ընդունելով պայմանագրային կողմի պարտքի ընթացիկ գումարը և պայմանագրով թույլատրվող և մաշվածության արդյունքում այդ գումարի հնարավոր փոփոխությունները: Ֆինանսական ակտիվի համար պարտքի գումարը պարտազանցման պահին իրենից ներկայացնում է վերջինիս համախառն հաշվեկշռային արժեքը պարտազանցման պահին:

Ինչպես նշված է վերը և պայմանով, որ 1-ին փուլի ֆինանսական ակտիվների համար առավելագույնս կօգտագործվի պարտազանցման հավանականության 12-ամսյա ցուցանիշը, Կազմակերպությունն ակնկալվող պարտքային կորուստները չափում է հաշվի առնելով պարտազանցման ռիսկն այն առավելագույն պայմանագրային ժամանակահատվածում (ներառյալ երկարաձգման բոլոր հնարավորությունները վարկառուի համար), որի ընթացքում այն ենթարկվում է պարտքային ռիսկին, եթե նույնիսկ Կազմակերպությունը դիտարկում է ավելի երկար ժամանակահատված պարտքային ռիսկի կառավարման նպատակների համար: Առավելագույն պայմանագրային ժամանակահատվածը տևում է մինչև այն ամսաթիվը, երբ Կազմակերպությունն իրավունք ունի պահանջել փոխատվության մարումը կամ դադարեցնել փոխատվության հանձնառությունը կամ երաշխավորությունը:

Պարտքային ռիսկի նմանատիպ բնութագրեր ունեցող վարկերի պորտֆելի համար Կազմակերպությունն ակնկալվող պարտքային կորուստները չափում է խմբային հիմունքով: Այդ բնութագրերը ներառում են՝

- սեգմենտը,
- արժույթը,
- երաշխավորության տեսակը,
- չափը,
- գրավը:

Ակնկալվող պարտքային կորուստների խմբային հիմունքով գնահատման ենթակա պորտֆելը բաժանվում է 7 հիմնական սեգմենտի՝ գյուղատնտեսական վարկեր, բիզնես վարկեր, գրավով ապահովված սպառողական վարկեր, գրավով չապահովված սպառողական վարկեր, աշխատավարձով ապահովված սպառողական վարկեր, ոսկու գրավով վարկեր, անձնակազմին տրված վարկեր՝ յուրաքանչյուրն առանձնացված ըստ վարկի արժույթի՝ ՀՀ դրամ, արտարժույթ (2022թ-ին՝ 5 սեգմենտ՝ սպառողական, բիզնես, խմբային, միկրո-էքսպրես և անձնակազմին տրված վարկեր): Դուստր կազմակերպության ձեռքբերումից հետո Կազմակերպությունը միավորել և վերախմբավորել է պորտֆելները՝ ելնելով միավորված պորտֆելների պարտքային ռիսկի նմանատիպ բնութագրերից:

Խմբավորումները պետք է կանոնավոր հիմունքով վերանայվեն՝ առանձին խմբերի շրջանակում պարտքային ռիսկին ենթարկվող ֆինանսական գործիքների միատեսակ լինելն ապահովելու համար:

Այն պորտֆելների համար, որոնց վերաբերյալ Կազմակերպությունն ունի անցյալ ժամանակաշրջանների սահմանափակ տվյալներ, ներքին աղբյուրներից հասանելի տեղեկատվությունը լրացնելու համար օգտագործվում է արտաքին աղբյուրներից ստացված ուղենիշային տեղեկատվությունը: Ստորև ներկայացված են այն պորտֆելները, որոնց համար արտաքին աղբյուրներից ստացված ուղենիշային տեղեկատվությունն օգտագործվել է որպես նշանակալի ելակետային տվյալ ակնկալվող պարտքային կորուստները չափելիս:

	Պարտքային ռիսկին ենթարկվածությունը առ 31 դեկտեմբերի 2023թ.	**Պարտքային ռիսկին ենթարկվածությունը առ 31 դեկտեմբերի 2022թ.**	**Օգտագործված արտաքին աղբյուրներից ստացված ուղենիշային տեղեկատվություն**	
			Պարտազանցման հավանականություն	**Կորուստը պարտազանցման դեպքում**
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	267,815	423,215	«S&P»-ի պարտազանցման հաշվետվություն	«Moody's»-ի պարտքի վերադարձի վերլուծության հաշվետվություն
Բանկերում և այլ ֆինանսական կազմակերպություններում տեղաբաշխված միջոցներ	1,303,847	608,235	«S&P»-ի պարտազանցման հաշվետվություն	«Moody's»-ի պարտքի վերադարձի վերլուծության հաշվետվություն
Ամորտիզացված արժեքով չափվող ներդրումային արժեթղթեր	1,420,654	2,796,170	«S&P»-ի պարտազանցման հաշվետվություն	«Moody's»-ի պարտքի վերադարձի վերլուծության հաշվետվություն

Պարտքային ռիսկի համակենտրոնացում

Պարտքային ռիսկին առավելագույն ենթարկվածությունը որպես կանոն արտացոլվում է ֆինանսական ակտիվների հաշվեկշռային արժեքներում՝ ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում և չճանաչված պայմանագրային հանձնառություններում: Ակտիվների և պարտավորությունների հնարավոր հաշվանցումն էական ազդեցություն չունի պոտենցիալ պարտքային ռիսկի նվազեցման վրա:

Ստորև ներկայացված է ֆինանսական ակտիվների գծով պարտքային ռիսկին առավելագույն ենթարկվածությունը հաշվետու ամսաթվի դրությամբ:

	2023թ. հազ. դրամ	2022թ. հազ. դրամ
ԱԿՏԻՎՆԵՐ		
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	1,253,132	846,356
Բանկերում և այլ ֆինանսական կազմակերպություններում տեղաբաշխված միջոցներ	2,139,337	2,293,640
Հաճախորդներին տրված վարկեր	27,422,790	20,362,250
Ներդրումային արժեթղթեր	1,415,510	3,162,486
Այլ ֆինանսական ակտիվներ	104,334	46,765
Ընդհանուր առավելագույն ենթարկվածությունը պարտքային ռիսկին	**32,335,103**	**26,711,497**

(գ) Շուկայական ռիսկ

Շուկայական ռիսկը ֆինանսական գործիքի իրական արժեքի կամ ապագա դրամական հոսքերի տատանման ռիսկն է շուկայական գների փոփոխությունների հետևանքով: Շուկայական ռիսկը ներառում է արժութային, տոկոսադրույքի և այլ գնային ռիսկերը: Շուկայական ռիսկն առաջանում է տոկոսակիր և բաժնային ֆինանսական գործիքների բաց դիրքերի գծով, որոնք ենթարկվում են շուկայի ընդհանուր և առանձնահատուկ փոփոխությունների ազդեցությանը և շուկայական գների ու արտարժույթի փոխարժեքների փոփոխականության մակարդակի փոփոխություններին: Շուկայական ռիսկի կառավարման նպատակն է կառավարել և հսկել շուկայական ռիսկին ենթարկվածությունը և պահպանել այն ընդունելի սահմանաչափերում՝ միաժամանակ ապահովելով ռիսկի դիմաց օպտիմալ եկամտաբերություն:

(i) Տոկոսադրույքի ռիսկ

Տոկոսադրույքի ռիսկը ֆինանսական գործիքի իրական արժեքի կամ ապագա դրամական հոսքերի տատանման ռիսկն է շուկայական տոկոսադրույքների փոփոխությունների հետևանքով: Կազմակերպությունը ենթարկվում է իր ֆինանսական վիճակի և դրամական հոսքերի վրա շուկայում գերակշռող տոկոսադրույքների տատանումների ազդեցությանը: Նման տատանումները կարող են ավելացնել տոկոսային մարժան, սակայն կարող են նաև նվազեցնել այն կամ հանգեցնել կորուստների՝ տոկոսադրույքների անսպասելի փոփոխությունների դեպքում:

Տոկոսադրույքի ճեղքվածքի վերլուծություն

Տոկոսադրույքի ռիսկը հիմնականում կառավարվում է տոկոսադրույքների ճեղքվածքի հսկողության միջոցով: Ստորև ամփոփ կերպով ներկայացված է տոկոսադրույքների ճեղքվածքի վերաբերյալ տեղեկատվությունը հիմնական ֆինանսական գործիքների համար:

հազ. դրամ	Միջին արդյունա-վետ տոկո-սադրույք	Մինչև 3 ամիս	3-6 ամիս	6-12 ամիս	1-5 տարի	Ավելի քան 5 տարի	Ոչ տոկո-սակիր	Հաշվեկշռ. արժեք
31 դեկտեմբերի 2023թ.								
Ակտիվներ								
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	6.11%	1,002,508	-	-	-	-	385,231	1,387,739
Բանկերում և այլ ֆինանսական կազմակերպություն-ներում տեղաբաշխված միջոցներ								
– Ժամկետային ավանդներ	8.37%	649,302	1,297,175	-	-	-	-	1,946,477
– Ֆինանսական կազմակերպություն-ներին տրված վարկեր	10.75%	192,860	-	-	-	-	-	192,860
Հաճախորդներին տրված վարկեր	29.51%-33.66%	3,008,323	2,374,651	4,673,919	16,894,730	471,167	-	27,422,790
Ներդրումային արժեթղթեր	10.67%	199,607	249,527	47,271	300,888	618,217	-	1,415,510
Այլ ֆինանսական ակտիվներ	-	-	-	-	-	-	104,334	104,334
		5,052,600	**3,921,353**	**4,721,190**	**17,195,618**	**1,089,384**	**489,565**	**32,469,710**
Պարտավորություններ								
Ստացված վարկեր և փոխառություններ*	10.27%-6.94%	(1,078,641)	-	-	(2,011,400)	-	-	(3,090,041)
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	11.92%	(28,462)	(26,532)	(65,150)	(293,509)	(7,865)	-	(421,518)
Վճարվելիք շահաբաժիններ	-	-	-	-	-	-	(711,148)	(711,148)
Այլ ֆինանսական պարտավորություններ	-	-	-	-	-	-	(635,196)	(635,196)
		(1,107,103)	**(26,532)**	**(65,150)**	**(2,304,909)**	**(7,865)**	**(1,346,344)**	**(4,857,903)**
		3,945,497	**3,894,821**	**4,656,040**	**14,890,709**	**1,081,519**	**(856,779)**	**27,611,807**

* Վարկերը և փոխառությունները ներկայացված են որպես ըստ պահանջի մարման ենթակա՝ կովենանտների խախտման պատճառով (Ծանոթագրություն 19):

հազ. դրամ	Միջին արդյունա-վետ տոկո-սադրույք	Մինչև 3 ամիս	3-6 ամիս	6-12 ամիս	1-5 տարի	Ավելի քան 5 տարի	Ոչ տոկո-սակիր	Հաշվեկշռ. արժեք
31 դեկտեմբերի 2022թ.								
Ակտիվներ								
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	3.71%	407,120	-	-	-	-	441,773	3,143,893
Բանկերում և այլ ֆինանսական կազմակերպություն-ներում տեղաբաշխված միջոցներ								
– Ժամկետային ավանդներ	8.33%	745,739	272,831	444,504	-	-	-	1,463,073
– Ֆինանսական կազմակերպություն-ներին տրված վարկեր	10.94%	1,982	-	731,104	97,481	-	-	830,567
Հաճախորդներին տրված վարկեր	26.62%	2,298,575	2,048,107	3,755,581	11,883,897	376,090	-	20,362,250
Ներդրումային արժեթղթեր	10.00%	1,214,778	758,294	481,025	503,894	204,495	-	3,162,486
Այլ ֆինանսական ակտիվներ		-	-	-	-	-	46,765	46,765
		4,668,194	**3,079,232**	**5,412,214**	**12,485,271**	**580,585**	**488,538**	**26,714,034**
Պարտավորություններ								
Ստացված վարկեր և փոխառություններ	8.86%	(93,413)	(201,109)	(198,996)	(2,011,400)	-	-	(2,504,918)
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	11.86%	(31,724)	(30,679)	(58,582)	(243,089)	(11,448)	-	(375,521)
Վճարվելիք շահաբաժիններ		-	-	-	-	-	(650,000)	(650,000)
Այլ ֆինանսական պարտավորություններ		-	-	-	-	-	(285,813)	(285,813)
		(125,136)	**(231,788)**	**(257,578)**	**(2,254,489)**	**(11,448)**	**(935,813)**	**(3,816,252)**
		4,543,058	**2,847,443**	**5,154,636**	**10,230,783**	**569,137**	**447,275**	**22,897,782**

Զգայնության վերլուծություն

Տոկոսադրույքի ճեղքվածքի վերլուծության վրա հիմնված տոկոսադրույքի կառավարումը լրացվում է ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների զգայնության հսկողությամբ: Ստորև ներկայացված է տոկոսադրույքների փոփոխությունների (տոկոսադրույքների վերանայման ռիսկ) նկատմամբ զուտ շահույթի կամ վնասի և սեփական կապիտալի (առանց հարկերի) զգայնության վերլուծությունը, որն իրականացվել է տոկոսակիր ակտիվների և պարտավորությունների եկամտաբերության բոլոր կորերի 100 բազիսային կետով (բկ) զուգահեռ նվազման կամ աճի պարզեցված սցենարի և տոկոսակիր ակտիվների և պարտավորությունների, բացառությամբ տոկոսակիր դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների, հաճախորդների ընթացիկ հաշիվների և ցպահանջ ավանդների 2023թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ դիրքերի հիման վրա:

	2023թ. հազ. դրամ	**2022թ. հազ. դրամ**
100 բկ զուգահեռ աճ	55,689	56,589
100 բկ զուգահեռ նվազում	(55,689)	(56,589)

(ii) Արժութային ռիսկ

Կազմակերպությունն ունի մի շարք արտարժույթներով արտահայտված ակտիվներ և պարտավորություններ: Ակտիվները և պարտավորություններն արտահայտված են հիմնականում ԱՄՆ դոլարով:

Արժութային ռիսկը ֆինանսական գործիքի իրական արժեքի կամ ապագա դրամական հոսքերի տատանման ռիսկն է արտարժույթի փոխարժեքների փոփոխությունների հետևանքով:

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է ԱՄՆ դոլարով արտահայտված ֆինանսական ակտիվների և պարտավորություններ ենթարկվածությունն արժութային ռիսկին դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

	2023թ. հազ. դրամ	**2022թ. հազ. դրամ**
ԱԿՏԻՎՆԵՐ		
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	5,396	211,426
Հաճախորդներին տրված վարկեր	1,576,101	-
Ընդամենը ակտիվներ	**1,581,497**	**211,426**
Վարկեր և փոխառություններ	(856,962)	-
Ընդամենը պարտավորություններ	**(856,962)**	**-**
Զուտ դիրքը	**724,535**	**211,426**

Ստորև աղյուսակում ներկայացված 2023թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ՀՀ դրամի փոխարժեքի նվազումը ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ կավելացներ (կնվազեցներ) սեփական կապիտալը և շահույթը կամ վնասը ստորև ներկայացված գումարների չափով: Վերլուծությունն իրականացնելիս հաշվի չեն առնվել հարկերը և հիմք են ընդունվել արտարժույթների փոխարժեքների փոփոխությունները, որոնք Կազմակերպությունը դիտարկում է որպես ողջամտորեն հնարավոր հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ: Արտարժույթի փոխարժեքի տատանումներից ստացվող եկամուտը (ծախսը) ենթակա չէ հարկման (ենթակա չէ նվազեցման): Վերլուծությունն իրականացնելիս ենթադրվում է, որ մյուս բոլոր փոփոխականները, մասնավորապես տոկոսադրույքները, կմնան անփոփոխ:

	2023թ. հազ. դրամ	**2022թ. հազ. դրամ**
ՀՀ դրամի նկատմամբ ԱՄՆ դոլարի փոխարժեքի աճ 10%-ով	72,454	21,143

2023թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ՀՀ դրամի փոխարժեքի աճը ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ կունենար գումարային առումով նույն, սակայն հակառակ ազդեցություն վերը նշված գումարների վրա՝ ելնելով այն ենթադրությունից, որ մյուս բոլոր փոփոխականները կմնան անփոփոխ:

(դ) Իրացվելիության ռիսկ

Իրացվելիության ռիսկը ենթադրում է, որ Կազմակերպությունը կունենա դժվարություններ ֆինանսական պարտավորությունների հետ կապված իր պարտականությունները կատարելիս, որոնք մարվելու են դրամական միջոցներ կամ այլ ֆինանսական ակտիվ տրամադրելով: Իրացվելիության ռիսկն առաջանում է ակտիվների և պարտավորությունների ժամկետայնության անհամապատասխանության դեպքում: Ակտիվների և պարտավորությունների ժամկետայնության և տոկոսադրույքների համապատասխանությունը և/կամ վերահսկվող անհամապատասխանությունը հանդիսանում է իրացվելիության կառավարման հիմնարար գործոն: Ակտիվների և պարտավորությունների ժամկետայնության ամբողջական համապատասխանությունը սովորական չէ ֆինանսական կազմակերպությունների համար՝ պայմանավորված իրականացվող գործարքների տարաբնույթությամբ և ժամկետների անորոշությամբ: Անհամապատասխանությունը հնարավորություն է տալիս բարձրացնել շահութաբերությունը, սակայն կարող է նաև մեծացնել կորուստների ռիսկը:

Կազմակերպության կողմից իրացվելիության ռիսկի կառավարման նպատակն է ցանկացած պահի ապահովել բոլոր անհրաժեշտ միջոցները՝ դրամական հոսքերի հետ կապված պարտականությունները սահմանված ժամկետներում կատարելու համար: Իրացվելիության ռիսկի կառավարման քաղաքականությունն ուսումնասիրվում և հաստատվում է Տնօրենների խորհրդի կողմից:

Կազմակերպությունը ձգտում է պահպանել ֆինանսավորման աղբյուրների տարբերակված և կայուն կառուցվածք, որը կազմված է բանկերից և ֆինանսական կազմակերպություններից ստացված երկարաժամկետ ու կարճաժամկետ վարկերից, որոնք ուղեկցվում են բարձր իրացվելի ակտիվների տարբերակված պորտֆելներով, իրացվելիության անկանխատեսելի պահանջներն արագ և արդյունավետ բավարարելու համար:

Իրացվելիության ռիսկի կառավարման քաղաքականությունը պահանջում է՝

- դրամական հոսքերի կանխատեսում ըստ հիմնական արտարժույթների և այդ դրամական հոսքերի հետ կապված պահանջվող իրացվելի ակտիվների մակարդակի դիտարկում,
- ֆինանսավորման աղբյուրների տարբերակված կառուցվածքի պահպանում,
- պարտքերի կենտրոնացման և կառուցվածքի կառավարում,
- պարտքի հաշվին ֆինանսավորման ներգրավման ծրագրերի մշակում,
- բարձր իրացվելի ակտիվների պորտֆելի պահպանում, որը կարելի է հեշտությամբ իրացնել որպես ապահովություն դրամական հոսքերի դադարեցման դեպքում,
- իրացվելիության և ֆինանսավորման անընդհատությունն ապահովող ծրագրերի մշակում,
- օրենսդրական պահանջների հետ իրացվելիության ցուցանիշների համապատասխանության հսկողություն:

Ստորև բերվող աղյուսակներում ներկայացված են ֆինանսական պարտավորությունների գծով չզեղչված դրամական հոսքերը՝ ըստ պայմանագրով սահմանված ամենավաղ մարման ժամկետի: Աղյուսակներում ներկայացված դրամական ներհոսքի և արտահոսքի ընդհանուր համախառն գումարն իրենից ներկայացնում է չզեղչված պայմանագրային դրամական հոսքերը ֆինանսական պարտավորությունների գծով:

Ստորև ներկայացված է ֆինանսական պարտավորությունների վերլուծությունն ըստ մարման ժամկետների 2023թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

հազ. դրամ	**Ցպահանջ և մինչև 1 ամիս**	**1-ից 3 ամիս**	**3-ից 6 ամիս**	**6-ից 12 ամիս**	**Ավելի քան 1 տարի**	**Անժամկետ**	**Արտահոսքի ընդհանուր համախառն գումար**	**Հաշվեկշռ. արժեք**
Ոչ ածանցյալ պարտավորություններ								
Վարկեր և փոխառություններ*	100,294	588,342	209,288	309,920	2,212,540	-	3,420,384	3,090,041
Վճարվելիք շահաբաժիններ	355,574	-	355,574	-	-	-	711,148	711,148
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	15,352	34,380	46,360	113,838	523,761	-	733,691	421,518
Այլ ֆինանսական պարտավորություններ	289,364	-	345,832	-	-	-	635,196	635,196
Ընդամենը ֆինանսական պարտավորություններ	**760,584**	**622,722**	**957,054**	**423,758**	**2,736,301**	**-**	**5,500,419**	**4,857,903**
Փոխատվության հանձնառություններ	**93,150**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**93,150**	**-**

* Վարկերը և փոխառությունները ներկայացված են ըստ պայմանագրով նախատեսված մարման ժամկետների: Կովենանտների խախտման հետևանքները (Ծանոթագրություն 19) ներկայացված են ստորև բերվող ժամկետայնության վերլուծությունում:

Ստորև ներկայացված է ֆինանսական պարտավորությունների վերլուծությունն ըստ մարման ժամկետների 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

հազ. դրամ	**Ցպահանջ և մինչև 1 ամիս**	**1-ից 3 ամիս**	**3-ից 6 ամիս**	**6-ից 12 ամիս**	**Ավելի քան 1 տարի**	**Անժամկետ**	**Արտահոսքի ընդհանուր համախառն գումար**	**Հաշվեկշռ. արժեք**
Ոչ ածանցյալ պարտավորություններ								
Վարկեր և փոխառություններ	101,397	-	204,652	300,958	2,413,129	-	3,020,135	2,504,918
Վճարվելիք շահաբաժիններ	300,000	-	350,000	-	-	-	650,000	650,000
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	10,847	21,585	32,232	64,180	346,940	-	475,782	375,521
Այլ ֆինանսական պարտավորություններ	83,440	-	202,373	-	-	-	285,813	285,813
Ընդամենը ֆինանսական պարտավորություններ	**495,683**	**21,585**	**789,257**	**365,137**	**2,760,069**	**-**	**4,431,730**	**3,816,252**

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է 2023թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում ճանաչված գումարների վերլուծությունն ըստ ակնկալվող մարման ժամկետների:

հազ. դրամ	**Ցպահանջ և մինչև 3 ամիս**	**3-6 ամիս**	**6-12 ամիս**	**1-ից 5 տարի**	**Ավելի քան 5 տարի**	**Անժամկետ**	**Ժամկետանց***	**Ընդամենը**
ԱԿՏԻՎՆԵՐ								
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	1,387,739	-	-	-	-	-	-	1,387,739
Բանկերում և այլ ֆինանսական կազմակերպություններում տեղաբաշխված միջոցներ	842,162	1,297,175	-	-	-	-	-	2,139,337
Հաճախորդներին տրված վարկեր	2,519,237	2,374,651	4,673,919	16,894,730	471,166	-	489,087	27,422,790
Ներդրումային արժեթղթեր	199,607	249,527	47,271	300,888	618,217	-	-	1,415,510
Գուդվիլ	-	-	-	-	-	27,788	-	27,788
Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ	-	-	-	-	-	380,919	-	380,919
Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ	-	-	-	-	-	372,321	-	372,321
Այլ ակտիվներ	104,334	-	-	-	-	114,218	-	218,552
Ընդամենը ակտիվներ	**5,053,079**	**3,921,353**	**4,721,190**	**17,195,618**	**1,089,383**	**895,246**	**489,087**	**33,364,956**
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ								
Վարկեր և փոխառություններ**	(1,078,641)	-	-	(2,011,400)	-	-	-	(3,090,041)
Ընթացիկ հարկային պարտավորություն	-	(760,710)	-	-	-	-	-	(760,710)
Վճարվելիք շահաբաժիններ	(355,574)	(355,574)	-	-	-	-	-	(711,148)
Հետաձգված հարկային պարտավորություն	-	-	-	-	(83,833)	-	-	(83,833)
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	(28,462)	(26,532)	(65,150)	(293,509)	(7,865)	-	-	(421,518)
Այլ պարտավորություններ	(289,364)	-	(394,696)	-	-	(15,534)	-	(699,594)
Ընդամենը պարտավորություններ	**(1,752,041)**	**(1,142,816)**	**(459,846)**	**(2,304,909)**	**(91,698)**	**(15,534)**	**-**	**(5,766,844)**
Զուտ դիրքը	**3,301,038**	**2,778,537**	**4,261,344**	**14,890,709**	**997,685**	**879,712**	**489,087**	**27,598,112**

* Ժամկետանց վարկերի ժամկետանց մասը

** Վարկերը և փոխառությունները ներկայացված են որպես ըստ պահանջի մարման ենթակա՝ կովենանտների խախտման պատճառով (Ծանոթագրություն 19):

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ճանաչված գումարների վերլուծությունն ըստ ակնկալվող մարման ժամկետների:

հազ. դրամ	**Ցպահանջ և մինչև 3 ամիս**	**3-6 ամիս**	**6-12 ամիս**	**1-ից 5 տարի**	**Ավելի քան 5 տարի**	**Անժամկետ**	**Ժամկետանց***	**Ընդամենը**
ԱԿՏԻՎՆԵՐ								
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	848,893	-	-	-	-	-	-	848,893
Բանկերում և այլ ֆինանսական կազմակերպություններում տեղաբաշխված միջոցներ	747,721	272,831	1,175,607	97,481	-	-	-	2,293,640
Հաճախորդներին տրված վարկեր	1,832,820	2,048,107	3,755,581	11,883,897	376,090	-	465,755	20,362,250
Ներդրումային արժեթղթեր	1,214,778	758,294	481,025	503,894	204,495	-	-	3,162,486
Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ	-	-	-	-	-	418,675	-	418,675
Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ	-	-	-	-	-	318,256	-	318,256
Այլ ակտիվներ	2,341,765	-	-	-	-	147,595	-	2,489,360
Ընդամենը ակտիվներ	**6,985,977**	**3,079,232**	**5,412,214**	**12,485,271**	**580,585**	**884,526**	**465,755**	**29,893,560**
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ								
Վարկեր և փոխառություններ	(93,413)	(201,109)	(198,996)	(2,011,400)	-	-	-	(2,504,918)
Ընթացիկ հարկային պարտավորություն	-	(651,858)	-	-	-	-	-	(651,858)
Հետաձգված հարկային պարտավորություն	-	-	-	-	(143,956)	-	-	(143,956)
Վճարվելիք շահաբաժիններ	(300,000)	(350,000)	-	-	-	-	-	(650,000)
Վարձակալության զծով պարտավորություններ	(31,724)	(30,679)	(58,582)	(243,089)	(11,448)	-	-	(375,521)
Այլ պարտավորություններ	(83,440)	-	(229,339)	-	-	-	-	(312,779)
Ընդամենը պարտավորություններ	**(508,576)**	**(1,233,646)**	**(486,917)**	**(2,254,489)**	**(155,404)**	**-**	**-**	**(4,639,032)**
Զուտ դիրքը	**6,477,400**	**1,845,585**	**4,925,295**	**10,230,783**	**425,181**	**884,526**	**465,755**	**25,254,526**

* Ժամկետանց վարկերի ժամկետանց մասը

23 Կապիտալի կառավարում

Կազմակերպության կապիտալի չափի պահանջները սահմանվում և վերահսկվում են ՀՀ ԿԲ-ի կողմից:

Կազմակերպությունը որպես կապիտալ սահմանում է օրենսդրությամբ վարկային կազմակերպությունների համար որպես կապիտալ սահմանված հոդվածները: ՀՀ ԿԲ-ի կողմից սահմանված կապիտալի ներկայիս պահանջների համաձայն՝ վարկային կազմակերպությունների նվազագույն կանոնադրական կապիտալը պետք կազմի 150,000 հազար դրամ (2022թ-ին՝ 150,000 հազար դրամ), իսկ ընդհանուր կապիտալը՝ 1,000,000 հազար դրամ (2022թ-ին՝ 150,000 հազար դրամ): Արտարժույթի առք ու վաճառքի լիցենզիա ստանալուց հետո ընդհանուր կապիտալի նկատմամբ պահանջներն աճել են: 2023թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Կազմակերպության կանոնադրական կապիտալի և ընդհանուր կապիտալի չափերը համապատասխանում էին սահմանված նվազագույն կապիտալի պահանջներին:

ՀՀ ԿԲ-ի կանոնակարգի համաձայն՝ 2021թ-ից վարկային կազմակերպությունները պետք է ապահովեն, որպեսզի կապիտալի և ռիսկով կշռված ակտիվների հարաբերակցության ցուցանիշը («կապիտալի համարժեքության ցուցանիշ») բարձր լինի սահմանված նվազագույն մակարդակից: 2023թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ սահմանված նվազագույն մակարդակը կազմում է 10% (2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 10%): 2023թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Կազմակերպության կապիտալի համարժեքության ցուցանիշը համապատասխանում է օրենսդրությամբ սահմանված ցուցանիշին:

Ստորև ներկայացված է կապիտալի համարժեքության ցուցանիշի հաշվարկը ՀՀ ԿԲ-ի պահանջների համաձայն 2023թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

	2023թ. հազ. դրամ Աուդիտի չենթարկված	**2022թ. հազ. դրամ Աուդիտի չենթարկված**
Ընդամենը կապիտալ	8,742,254	9,241,500
Ընդամենը ռիսկով կշռված ակտիվներ	25,220,185	18,063,844
Ընդամենը կապիտալի և ռիսկով կշռված ակտիվների տոկոսային հարաբերակցություն	**34.66%**	**51.16%**

Ռիսկով կշռված ակտիվները չափվում են ռիսկի կշիռների հիերարխիայի միջոցով, որոնք դասակարգված են ըստ բնույթի և արտացոլում են յուրաքանչյուր ակտիվի և պայմանագրային կողմի հետ կապված պարտքային, շուկայական և այլ ռիսկերի գնահատականը՝ հաշվի առնելով պահանջներին համապատասխանող ցանկացած գրավ կամ երաշխավորություն: Նմանատիպ մոտեցում է կիրառվում չճանաչված պայմանագրային հանձնառությունների համար՝ որոշակի ճշգրտումներով՝ հնարավոր կորուստների առավել պայմանական բնույթն արտացոլելու նպատակով:

24 Փոխատվության հանձնառություններ

Կազմակերպությունն ունի վարկեր տրամադրելու հանձնառություններ: Այդ հանձնառությունները նախատեսում են վարկային միջոցների տրամադրում հաստատված վարկերի տեսքով: Փոխատվության հանձնառությունների հետ կապված Կազմակերպությունը կիրառում է պարտքային ռիսկի կառավարման նույն քաղաքականությունը և ընթացակարգերը, որոնք կիրառվում են հաճախորդներին վարկեր տրամադրելիս:

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված են փոխատվության հանձնառությունների պայմանագրով նախատեսված գումարները, և ենթադրվում է, որ գումարներն ամբողջությամբ տրամադրված են:

	2023թ. հազ. դրամ	2022թ. հազ. դրամ
Պայմանագրով նախատեսված գումար		
Չօգտագործված փոխատվության հանձնառություններ	93,150	-
Պարտքային կորստի պահուստ	(14,458)	-

2023թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ 91,054 հազար դրամ գումարով փոխատվության հանձնառությունները դասված են 1-ին փուլ, 1,290 հազար գումարով փոխատվության հանձնառությունները՝ 2-րդ փուլ և 806 հազար գումարով փոխատվության հանձնառությունները՝ 3-րդ փուլ:

Վերը ներկայացված ընդհանուր պայմանագրային փոխատվության հանձնառությունները պարտադիր չէ որ իրենցից ներկայացնեն դրամական միջոցների գծով ապագա պահանջներ, քանի որ այդ հանձնառությունները կարող են ուժը կորցնել կամ դադարել մինչև կատարվելը:

25 Պայմանական դեպքեր

(ա) Ապահովագրություն

Հայաստանի Հանրապետությունում ապահովագրական ծառայությունների ոլորտը զարգացման փուլում է, և ապահովագրության շատ տեսակներ, որոնք լայնորեն տարածված են այլ երկրներում, դեռ չեն կիրառվում Հայաստանում: Կազմակերպությունն ամբողջովին չի ապահովագրել իր հիմնական միջոցները և սարքավորումները, այն ապահովագրված չէ նաև գործունեության ընդհատումից և երրորդ կողմերի նկատմամբ պարտավորություններից, որոնք կարող են առաջանալ Կազմակերպության տարածքում տեղի ունեցած պատահարների կամ վերջինիս գործունեության հետևանքով գույքին կամ շրջակա միջավայրին վնաս հասցնելուց: Քանի դեռ Կազմակերպությունը չունի համապատասխան ապահովագրական ծածկույթ, գոյություն ունի ռիսկ, որ որոշակի ակտիվների կորուստը կամ ոչնչացումը կարող է զգալի անբարենպաստ ազդեցություն ունենալ Կազմակերպության գործունեության և ֆինանսական վիճակի վրա:

(բ) Դատական վարույթներ

Բնականոն գործունեության ընթացքում Կազմակերպությունը կարող է հանդես գալ որպես դատական վարույթների և հայցերի կողմ: Ղեկավարությունը գտնում է, որ նման վարույթների կամ հայցերի արդյունքում առաջացող պարտավորությունների վերջնական գումարը, եթե այդպիսիք լինեն, նշանակալի բացասական ազդեցություն չի ունենա ֆինանսական վիճակի կամ ապագա գործունեության արդյունքների վրա:

(գ) Պայմանական հարկային պարտավորություններ

Հայաստանի հարկային համակարգը, լինելով համեմատաբար նոր, բնորոշվում է օրենսդրության, պաշտոնական պարզաբանումների և դատական որոշումների հաճախակի փոփոխություններով, որոնք երբեմն հստակ չեն, հակասական են, ինչը ենթադրում է տարբեր մեկնաբանություններ: Հարկերը ենթակա են ստուգման և ուսումնասիրության հարկային մարմինների կողմից, որոնք իրավասու են սահմանել տույժեր և տուգանքներ: Հարկային օրենսդրության խախտման դեպքում հարկային մարմիններն իրավասու չեն առաջադրել հարկերի գծով լրացուցիչ պարտավորություններ, տույժեր կամ տուգանքներ, եթե խախտման ամսաթվից անցել է երեք տարի:

2020թ. հունվարի 1-ից Հայաստանի Հանրապետությունում գործում է տրանսֆերային գնագոյացման օրենսդրությունը: Օրենսդրությունը գործում է 2020թ. և հաջորդ տարիներ համար: Տրանսֆերային գնագոյացման տեղական կանոններ համանման են ՏՀԶԿ-ի ուղեցույցներին, սակայն որոշակի հանգամանքներում առկա է անորոշություն հարկային օրենսդրության գործնական կիրառման հետ կապված:

Տրանսֆերային գնագոյացման կանոնները պարտադրում են հարկ վճարողներին պատրաստել տրանսֆերային գնագոյացման փաստաթղթեր վերահսկվող գործարքների համար և սահմանում են լրացուցիչ հարկերի և տոկոսների հաշվեգրման հիմքեր և մեխանիզմներ, եթե վերահսկվող գործարքների գները տարբերվեն շուկայական գներից:

Տրանսֆերային գնագոյացման կանոնները կիրառելի են ստորև ներկայացված գործարքների նկատմամբ, եթե վերահսկվող գործարքի հանրագումարը գերազանցում 200 միլիոն դրամը հարկային տարում:

- միջպետական գործարքներ կապակցված կողմերի միջև,
- միջպետական գործարքներ օֆշորային գոտիներում գրանցված ընկերությունների հետ՝ անկախ կապակցված կողմ լինելու հանգամանքից,
- կապակցված կողմերի միջև երկրի ներսում իրականացվող գործարքներ, որոնք սահմանված են ՀՀ հարկային օրենսգրքով:

Քանի որ հարկային մարմինները և դատարանները չունեն տրանսֆերտային գնագոյացման կանոնների կիրառման փորձ, դժվար է կանխատեսել տրանսֆերային գնագոյացման նոր կանոնների ազդեցությունը այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

Այս հանգամանքները Հայաստանում կարող են առաջացնել այլ երկրների ռիսկերի համեմատ շատ ավելի մեծ ռիսկեր: Ղեկավարությունը գտնում է, որ համարժեքորեն է ճանաչել հարկային պարտավորությունները՝ Հայաստանի կիրառելի հարկային օրենսդրության, պաշտոնական հայտարարությունների և դատական որոշումների իր մեկնաբանությունների հիման վրա: Այնուամենայնիվ, համապատասխան իրավասու մարմինները կարող են ունենալ այլ մեկնաբանություններ, և հետևանքները կարող են էական լինել այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների համար, եթե իրավասու մարմիններին հաջողվի գործադրել իրենց մեկնաբանությունները:

26 Գործարքներ կապակցված կողմերի հետ

(ա) Հսկողություն

Կազմակերպության մայր կազմակերպությունը «ԱՄՔՈՐ Հայաստան» հիմնադրամն է: Վերջնական հսկող կողմը «ԱՄՔՈՐ Հայաստան» հիմնադրամի Հոգաբարձուների խորհուրդն է՝ Ռոլանդ Ֆերնանդեսի նախագահությամբ:

Կազմակերպության մայր կազմակերպությունը հրապարակում է համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններ:

(բ) Գործարքներ Տնօրենների խորհրդի և ղեկավար անձնակազմի անդամների հետ

Ստորև ներկայացված է անձնակազմի գծով ծախսերում ներառված ընդհանուր վարձատրությունը 2023թ. դեկտեմբերի 31-ին և 2022թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարիների համար:

	2023թ. հազ. դրամ	2022թ. հազ. դրամ
Աշխատակիցների կարճաժամկետ հատուցումներ	195,682	166,029
Այլ երկարաժամկետ հատուցումներ	3,342	8,089
	199,024	**174,118**

Այս գումարները ներառում են Տնօրենների խորհրդի և ղեկավար անձնակազմի անդամների դրամային և ոչ դրամային հատուցումները:

Ստորև ներկայացված են Տնօրենների խորհրդի և ղեկավար անձնակազմի անդամների հետ գործարքների մնացորդները և միջին արդյունավետ տոկոսադրույքները 2023թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

	2023թ. հազ. դրամ	Միջին արդյունավետ տոկոսադրույք, %	2022թ. հազ. դրամ	Միջին արդյունավետ տոկոսադրույք, %
Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն				
Տրամադրված վարկեր (ընդհանուր)	23,734	20%	38,125	20.0%
Վարկերի արժեզրկման գծով պահուստ	(114)		(107)	

Վարկերը տրամադրված են ՀՀ դրամով և ենթակա են մարման 2026թ-ին (2022թ-ին՝ տրամադրված էին ՀՀ դրամով և ենթակա են մարման 2025թ-ին): Կապակցված կողմերի հետ գործարքները գրավով ապահովված չեն:

Ստորև ներկայացված են Տնօրենների խորհրդի և ղեկավար անձնակազմի անդամների հետ գործարքների գծով շահույթում կամ վնասում արտացոլված գումարները դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարիների համար:

	2023թ. հազ. դրամ	2022թ. հազ. դրամ
Շահույթ կամ վնաս		
Տոկոսային եկամուտ	5,380	8,319
Արժեզրկման վերականգնում/(արժեզրկումից կորուստներ)	(7)	1,182

(գ) Գործարքներ այլ կապակցված կողմերի հետ

Ստորև ներկայացված են 2023թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ այլ կապակցված կողմերի հետ գործարքների մնացորդներն ու համապատասխան միջին արդյունավետ տոկոսադրույքները և 2023թ. շահույթում կամ վնասում այդ գործարքների գծով արտացոլված գումարները:

	Մայր կազմակերպություն		
	հազ. դրամ	Միջին արդյունավետ տոկոսադրույք, %	Ընդամենը հազ. դրամ
Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն			
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ			
– ՀՀ դրամով	(2,104,107)	10%	(2,104,107)
Վարկեր և փոխառություններ			
Շահույթ (վնաս)			
Տոկոսային ծախս	(200,973)		(200,973)

Ստորև ներկայացված են 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ այլ կապակցված կողմերի հետ գործարքների մնացորդներն ու համապատասխան միջին արդյունավետ տոկոսադրույքները և 2022թ. շահույթում կամ վնասում այդ գործարքների գծով արտացոլված գումարները:

	Մայր կազմակերպություն		
	հազ. դրամ	Միջին արդյունավետ տոկոսադրույք, %	Ընդամենը հազ. դրամ
Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվություն			
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ			
– ՀՀ դրամով			
Վարկեր և փոխառություններ	(2,104,826)	10%	(2,104,826)
Շահույթ (վնաս)			
Տոկոսային ծախս	(201,042)		(201,042)

Կապակցված կողմից ստացված փոխառությունը ենթակա է մարման մինչև 2025թ. (2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 2025թ-ին): Կապակցված կողմերի հետ գործարքները գրավով ապահովված չեն:

27 Ֆինանսական ակտիվներ և պարտավորություններ. իրական արժեք և հաշվապահական հաշվառման դասակարգում

Կազմակերպությունը ֆինանսական գործիքների իրական արժեքը չափելիս կիրառում է ստորև ներկայացված իրական արժեքի հիերարխիան, որն արտացոլում է չափումների ժամանակ օգտագործված ելակետային տվյալների նշանակալիությունը:

- 1-ին մակարդակ. նույն գործիքների համար գործող շուկայում գնանշված գները (չճշգրտված):

- 2-րդ մակարդակ. 1-ին մակարդակում ներառված գնանշված գներից տարբեր ելակետային տվյալները, որոնք դիտելի են կամ ուղղակիորեն (այսինքն՝ որպես գներ), կամ անուղղակիորեն (այսինքն՝ գներից ստացվող): Այս դասակարգը ներառում է այն գործիքները, որոնց գնահատման համար կիրառվել են նմանատիպ գործիքների համար գործող շուկայում գնանշված գները, նմանատիպ գործիքների համար գնանշված գներն ակտիվ չհամարվող շուկաներում, կամ գնահատման այլ մեթոդներ, որտեղ բոլոր նշանակալի ելակետային տվյալներն ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն դիտելի են շուկայական տվյալներից:
- 3-րդ մակարդակ. ոչ դիտելի ելակետային տվյալներ: Այս դասակարգը ներառում է բոլոր այն գործիքները, որոնց դեպքում գնահատման մեթոդները ներառում են դիտելի տվյալների վրա չհիմնված ելակետային տվյալները և ոչ դիտելի ելակետային տվյալները նշանակալի ազդեցություն ունեն գործիքի գնահատման վրա: Այս դասակարգը ներառում է այն գործիքները, որոնք գնահատվում են նմանատիպ գործիքների համար գնանշված գների հիման վրա, որոնց գծով պահանջվում են նշանակալի ոչ դիտելի ճշգրտումներ կամ ենթադրություններ՝ գործիքների միջև տարբերություններն արտացոլելու համար:

2023թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ բոլոր ֆինանսական գործիքների, բացառությամբ հաճախորդներին տրված վարկերի, ներդրումային արժեթղթերի ու վարկերի և փոխառությունների, գնահատված իրական արժեքները մոտավորապես համապատասխանում են դրանց հաշվեկշռային արժեքներին:

Ստորև բերվող աղյուսակներում ներկայացված են հաճախորդներին տրված վարկերի, ներդրումային արժեթղթերի, վարկերի և փոխառությունների հաշվեկշռային և իրական արժեքները 2023թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

2023թ.	**Իրական արժեքի հիերարխիա**	**Համախառն հաշվեկշռային արժեք հազ. դրամ**	**Իրական արժեք հազ. դրամ**	**Տարբերություն հազ. դրամ**
Հաճախորդներին տրված վարկեր	3-րդ մակարդակ	29,207,669	28,335,369	872,300
Ներդրումային արժեթղթեր	2-րդ մակարդակ	1,420,654	1,420,779	(125)
Վարկեր և փոխառություններ	3-րդ մակարդակ	3,090,041	3,041,070	48,971

2022թ.	**Իրական արժեքի հիերարխիա**	**Համախառն հաշվեկշռային արժեք հազ. դրամ**	**Իրական արժեք հազ. դրամ**	**Տարբերություն հազ. դրամ**
Հաճախորդներին տրված վարկեր	3-րդ մակարդակ	22,909,900	20,584,896	2,325,004
Ներդրումային արժեթղթեր	2-րդ մակարդակ	3,190,926	3,161,104	29,822
Վարկեր և փոխառություններ	3-րդ մակարդակ	2,504,918	2,380,391	124,527

Իրական արժեքի այս գնահատականի նպատակն է ներկայացնել այն մոտավոր գինը, որը շուկայի մասնակիցների միջև սովորական գործարքում կստացվեր ակտիվը վաճառելու կամ կվճարվեր պարտավորությունը փոխանցելու դիմաց չափման ամսաթվի դրությամբ: Այնուամենայնիվ, հաշվի առնելով անորոշությունները և սուբյեկտիվ դատողությունները, իրական արժեքը չպետք է դիտվի որպես իրացման գին՝ անմիջապես ակտիվների վաճառքի կամ պարտավորությունների փոխանցման ժամանակ:

Գնահատման մեթոդները ներառում են զուտ ներկա արժեքի և զեղչված դրամական հոսքերի մոդելները, նմանատիպ գործիքների հետ համեմատությունը, որոնց համար առկա են շուկայական դիտելի գներ, և գնահատման այլ մոդելները: Գնահատման մեթոդներում կիրառվող ենթադրությունները և ելակետային տվյալները ներառում են ոչ ռիսկային և ուղենիշային տոկոսադրույքները, վարկային սփրեդերը և այլ հավելավճարները, որոնք օգտագործվում են զեղչման դրույքները, պարտատոմսերի և բաժնետոմսերի գները, արտարժույթի փոխարժեքները, բաժնային գործիքների և բաժնային գործիքների ինդեքսի գները գնահատելու համար: Գնահատման մեթոդների նպատակն է ստանալ այն իրական արժեքը, որն արտացոլում է ֆինանսական գործիքի գինը հաշվետու ամսաթվի դրությամբ, որը կորոշվեր շուկայի մասնակիցների կողմից պարզած ձեռքի հեռավորության սկզբունքով իրականացվող գործարքում:

Հաճախորդներին տրված վարկերի և փոխատվությունների իրական արժեքը գնահատելու համար ղեկավարությունը հիմնվել է հետևյալ ենթադրությունների վրա՝ հաճախորդներին տրված վարկերի և փոխատվությունների գծով ապագա դրամական հոսքերը զեղչելու համար կիրառվում են 20.9%-69.0% զեղչման դրույքները (2022թ-ին՝ 19.9%-39.1%):

Ներդրումային արժեթղթերի իրական արժեքը գնահատելու համար ղեկավարությունը հիմնվել է հետևյալ ենթադրությունների վրա՝ ներդրումային արժեթղթերի գծով ապագա դրամական հոսքերը զեղչելու համար կիրառվում են 9.5% - 10.77% զեղչման դրույքները (2022թ-ին՝ 9.0% - 12.0%):

Վարկերի և փոխառությունների իրական արժեքը գնահատելու համար ղեկավարությունը հիմնվել է հետևյալ ենթադրությունների վրա՝ վարկերի և փոխառությունների գծով ապագա դրամական հոսքերը զեղչելու համար կիրառվում են 7.8% - 12.1% զեղչման դրույքները (2022թ-ին՝ 10.7%-12.9%):